

ZSIDÓ SZEMLE

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Király-u. 36. Telefon: 84-89.
Sürgőnycim: UNGCION

POLITIKAI LAP
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Egyes szám 4000 kor.

A cionizmus a zsidó nép számára Palesztinában egy közjogilag biztosított nemzeti otthon létesítésére törekszik. (Baseli program.)

Az egyetem megnyitása után

A jeruzsálemi héber egyetem megnyitása világraszóló ünnep volt, amelyben a világ majdnem valamennyi kulturnemzete résztvett.

Ósi zsidó szokás szerint ez ünnepet felhasználjuk arra, hogy kritikai szemmel visszapillantsunk az utóbbi évek eseményeire, megállapítsuk, hogy mit eselekedtünk helyesen, mit helytelenül, mit nem kellett volna tennünk s mit másképen. Bizony mi cionisták verhetjük a mellünket. Sok hibát követtünk és sok mindent elmulasztottunk. Azonban az egyetem megnyitása ünnepén mégis jogos önérzettel hivatkozhatunk arra, hogy ha utjaink nem is voltak mindig a legmegfelelőbbek, eszközeink a legcélszerűbbek, de ami a fő, a célunk helyes, az akaratunk erős s a szívünk mindig a helyén volt, mert csakis így tudtuk ezer és millió akadály dacára elérni azt, amit elérnünk sikerült.

Pedig de sok akadállyal és rágalommal kellett megküzdenünk, melyeket a zsidóság hamis prófétái „modern, új szellemű“ vezetői vetettek ellenünk. Ezen u. n. vezérek, kik klubok vezetőségeiben, pártkörök és kaszinók elnökségeiben, sőt rabbi állásokban és last but not least felekezeti ujságok szerkesztőségeiben kényelmesen elhelyezkedve, magukat csalhatatlan pápáknak érezve, akaratukat és véleményüket erőszakkal rátukmálták a naiv közönségre, mely ártatlanságában fel sem tételezte, hogy ezen urak által kinyilatkoztatott igék hamisak is lehetnek. Pedig most már látja a legnaivabb és a legelfogulatlanabb szemlélő is, hogy mindaz, amit ellenünk tájtékozó dühvel szórtak, nem volt egyéb, mint hazug rágalom, sokszor piszkos üzleti érdek, vagy a legjobb esetben könnyelmű és így bűnös tájékoztatatlanság.

Lássuk csak egész röviden, mi mindent sikerült ezen hamis prófétáknak beadni a naiv zsidó tömegeknek:

Először is hengegően kijelentették, hogy a cionizmust egyáltalában nem kell komolyan venni, mert „az egész komédia nem egyéb, mint néhány éretlen gyerkőc nevetséges fantazmagóriája.“

Ezzel szemben rövidesen láthatták, hogy ezen néhány gyerkőc fantazmagóriáját az összes nagyhatalmak magukévá tették s a Népszövetség egy oly

hatalmat, mint Nagybritannia bizott meg e fantazmagória megvalósításával.

Midőn látták, hogy az éretlen gyerkőcök serege napról-napra erősödik, megijedtek s elkezdtek kiabálni, hogy a cionisták hazaárulók.

Ezzel szemben a háboru kitörésekor az ország azt tapasztalhatta, hogy az összes „hazaáruló“ cionista ifjak önként jelentkeztek harctéri szolgálatra, egyik vezérük a háboru legelső halottjai között volt s ahol széles e világon egyetlen egy cionistát sem ítéltek el hazaárulásért. A háboru vége felé pedig külföldön, így Angliában aktiv miniszterek, mint pl. Sir Alfred Mond, továbbá Lord Rothschild, Amerikában Brandeis, a legfelsőbb bíróság elnöke lépett be a „hazaáruló“ cionisták táborába s ami még érdekesebb, egyre több és több keresztény államférfiu és államfő fejezte ki szimpátiáját a „hazaáruló“ cionizmus iránt s aktíve támogatta és támogatja céljai elérésében.

Midőn a csalhatatlan ujrendszerű próféták ezen rágalmukkal is kudarcot vallottak, nagyhangon kijelentették, hogy a cionizmus igyis-ugyis, mindenképpen csődöt fog mondani, mert „az arabok rettenthetetlen ellenállásán megtörik minden cionista erőlködés“. S hogy szentenciájukat meg nem cáfolható érvekkel bizonyítsák, minden palesztinai korcsmai verekedést nagy szenzációvá fújták fel, hogy az egész világ lássa, mily hiu és szánalmas a cionisták erőlködése.

Ezzel szemben most azt látjuk, hogy az arab munkások tizezrei lépnek be a zsidó szakszervezetekbe, a legnagyobb arab egyetem rektora személyesen jön üdvözölni kormánya nevében is az új héber egyetemet s a zsidó Palesztina jogi alapjának megteremtőjét, lord Balfourt, palesztinai tartózkodása alatt száz meg száz arab törzsfő hódolattal üdvözli.

Midőn végül látták, hogy lassanként minden hamis érvüket és hazugságaikat pozdorjává zuzza a tények immáron letagadhatatlan ereje, egyszerre csak félteni kezdték Palesztinát az istentelen és vallástalan cionistáktól. Ők féltik a vallást! Risum teneatis!... Az agudisták, az extrem orthodoxok szervezetei kevésbé féltik, mert épp most kezdték

a tárgyalásokat a cionista szervezettel Jewish Agencibe való belépésre, hogy közös erővel építsék fel Palesztinát, azt a földet, mely mindenképpen erősebb vára lesz az igazi vallásnak, mint az asszimilánsok „vallásos intézményei“.

Megállapításaikkal, jóslataikkal ime sorba kudarcot vallanak. De azért nem szünek meg tovább is rágalmazni, tovább is csaholni. Mert ez a tehetetlenek természetrajza. Akik sohasem tudtak semmi pozitívot alkotni, azoknak fáj látni, ha mások sikereket érnek el.

Akik „zsidó kulturális“ működésükben azt sem tudták kivívni, hogy az új zsidó nemzedék legalább olvasni tudjon héberül, azoknak rosszul esik az a tudat, hogy a másik tábornak rövid pár év alatt élővé sikerült tenni a szent nyelvet, melyet az újszülött csecsemő már az anyatejjel szív magába az ősi ujhonban.

Akik nagy bölesességükben még azt sem tudták biztosítani, hogy a zsidó ifju nyugodtan tanulhasson szülőföldje főiskoláján, azoknak rosszul esik látni, hogy a lekiesinyelt ellenfél főiskolát emel a zsidó tudomány művelésére, melynek jövő nagy-sága előtt már előre is meghajtják zászlójukat a világ tudományos intézetei.

Akik „nagy befolyásukkal“ és „politikai érettségükkel“ még azt sem tudták elérni, hogy zsidó a „magas“ hadnagyi rangot elérje a császári hadseregben, most bosszusan nézik, hogy a semmibe sem vett ellenfél előtt uralkodók és kancellárok kapui tárulnak fel s mint hatalmas államok képviselőit szokás, úgy fogadják.

S ami tán mindezeknél fontosabb, amit eddig minden „bölesességük“, „józan megfontolásuk“ és „kiváló politikai tehetségük“ s más kiváló esalhatatlan tulajdonságaik dacára sem tudtak véghezvinni, t. i. az egyes zsidó pártok egyesítését vagy legalább kibékítését, azt ime a cionisták a Jewish Agency segítségével megcsinálják, melyben a világ egész zsidóságát egyesítik Palesztina felépítésére.

Mindezeket nem azért soroltuk fel, mintha kérkedni akarnánk a cionista mozgalom sikereivel s mintha most már a cionista szervezet befejezte volna munkáját.

Sajnos, még csak munkánk kezdetén vagyunk. Még rengeteg akadályt kell legyőznünk s óriási erőfeszítéseket tennünk, míg célunkat elérjük. Szükséges volt azonban tényekkel rámutatni arra, hogy a mi utunk a helyes út s nem ellenfeleinké, hogy a mi általunk kijelölt uton fogunk eljutni a népek megbecsüléséhez, gazdasági és népi felszabadulásunkhoz, az igazi zsidó kultúra és hitélet renaissancejához, azaz a zsidókérdés megoldásához. Kívánatos volna, hogy ezt ellenfeleink is belássák. Hagyjanak fel konokságukkal, mert most már tisztán láthatják, hogy mennyire ártottak népüknek és saját maguknak. A belátás sohasem szegény; ellenkezőleg, nagy bölesesség jele az ellenfél álláspontjának loyális elismerése.

Ha azonban továbbra is elletnálni akarnának a logika és történelem szigorú törvényének, akkor irgalmatlanul végig rohan rajtuk az Idők vas-kereke.

—K.—e.

Lord Balfour beszéde a jeruzsálemi héber egyetem ünnepi megnyitása alkalmából

Méltóságos Elnök Ur! Hölgyeim! Uraim! Engedjék meg, hogy elsősorban köszönetet mondjak Önöknek a szíves fogadtatásért, amelyben részesítettek. Szeretnék önökhöz héber nyelven szólni, azonban meg kell elégedniük a nyelvvel, melyben jártasabb vagyok és amely — remélem — nem ismeretlen azok előtt, akikhez szavaimat intézem.

Hölgyeim és Uraim, mi az, ami összehozta e nagy gyülekezetet, melynek tagjai a világ legkülönbözőbb vidékeiről jöttek, akik különféle nyelven beszélnek és megjelentek e nagy történelmi eseménynél azon a földön, ahol a világtörténelem nagy mozzanatainak emléke lepi meg az embert minden lépésénél, amelyet akár északról délre, akár keletről nyugatra megtesz?

Nem az itt önök elé táruló nagyszerű látvány az: hanem annak a felismerése, hogy

a mai esemény, melyet ünnepelünk, korszakalkotó jelentőséggel bír ama nép történetében, mely Palesztinát, ezt a kicsiny országot azzá a helyé tette, ahonnan a nagy vallásrendszerek indultak hódító utjukra és amely nép szellemi erkölcsi hívatottsága újból érvényesül és amely úgy fog visszatekinteni ez ünnepnapra, mint jövő haladásának egyik kimagasló mértföldkövére.

Néhány perccel ezelőtt egy barátom felhívta figyelmemet arra, hogy onnan, ahol önök most ülnek, azt a helyet láthatják, ahol Izrael gyermekei legelőször léptek az Igéret Földjére. Megemlítettem ezt egy másik barátomnak, aki viszont arra emlékeztetett, hogy ez a Scopus-hegy volt az, ahonnan a rómaiak Jeruzsálemet ostromolták és megindult az a győzedelmi menet, amely a zsidó állam nagy fővárosának elestét vonta maga után. Van-e ennél történelmi hely? Innen láthatják kezdetét és végét — ami azonban csak a végnek látszik — a zsidó államiságnak és annak a kapocsnak, mely a zsidó államot összekötötte azzal a földdel, melyet e nép híressé tett.

Valóban, új történelmi korszak, mely néhány évszázaddal ezelőtt megszűnt, vette újból kezdetét nagy kulturális törekvésekkel, Palesztinában.

Új kulturális munka kezdődik a zsidó nép ősi házában.

Egy pillanatra sem akarom mondani, hogy a Jeruzsálem rombadőlte és a törökök kiűzetése közötti korszakban a zsidó kultúra megszűnt volna. Távol áll ez tőlem. Nem volt az megszakítva, csak szét volt forgácsolva. Nem ez ország történelmi határai között élő zsidó nép, hanem a szétszórta élő külön közösségek, egyes egyének, tudósok, theologusok és bölesészek munkássága volt az, amely e kulturát oly híressé tette. Ezek teljes mértékben vették ki részüket a civilizáció terjesztésében. Nagy tévedés azt hinni, hogy zsidóknak született emberek nem vették volna ki egészen teljes részüket mindenütt e világon a tudós és az emberi civilizáció fejlesztésében.

Bár szétszóródva és az egyesülésben akadályozva, de mint a történelmi tudatban együvé tartozók munkálkodtak ők így. És én bizton remélem, hogy most azt a nemzeti szellemet, mely bennök él — minden nemzetnek megvan a maga nemzeti szelleme — koncentrálni fogják arra a közös feladatra, melyet a múlt rótt rájuk és amelyet a jövőben teljes erővel véghez fognak vinni. Ebből a tényből ered a jelen esemény különös jelentősége. E sajátos tény az oka annak, amiért mi nyugat-európai mintára berendezett egyetemet létesítünk ázsiai talajon, ahol az oktatás továbbra is keleti nyelven fog

folyjni. Új kísérlet ez; kísérlet, melyre még nem volt példa.

Ha nem értettem félre az idők jelét és nem ismertem félre a zsidónép géniuszát, úgy e kísérlet biztos sikerrel fog járni.

Nemcsak zsidóknak született emberek, hanem mindazok, akik a világ közös civilizációjára törekszenek, joggal kívánhatnak ez alkalomhoz szerencsét.

Hölgyeim és Uraim! Mélységes bizodalommal áthattott szavaim ellenére, ne gondolják egy pillanatra sem, hogy nem ismerem fel azon nehézségeket, melyekkel dr. Weizmannak és őexcellenciájának és az ő jövő utódjaiknak meg kell majd küzdeniök. Ne higgyék, hogy kevésbe veszem ama nehézségeket, amelyek szükségképpen együtt járnak minden nagyobb vállalkozással. Nem kívánom részletezni e nehézségeket, a kivitel nehézségeit, melyek az egyetem alapítóira és vezetőire sulyosodni fognak. Ez egyik, amely bizonyára mindenkinek, aki csak először foglalkozik is e kérdéssel, szemébe ötlük, a nyelv problémája. Igaz, hogy a héber nyelv sohasem volt holt nyelv; bizonyos azonban, hogy nem haladt teljesen együtt a modern fejlődés fázisaival. Hatalmas nyelv az. Bár nem tudok héberül, de meggyőződéssel állítom ezt. És itt abból a tényből indulok ki, hogy az angol nép a maga nyelvén szólaltatta meg a héber Szentírást, oly fordításban, amely egyike minden angolul beszélő ember, — bármi hitű legyen is és bármily nézetet valljon is a héber Biblia történelmi értékét illetőleg — legnagyobb irodalmi kincseinek. Már pedig, ha a héber nyelvből való fordítás oly nagy irodalmi jelentőséggel és hatással volt az angol nyelvre, úgy joggal állíthatjuk, hogy az a nyelv, melyből e fordítás készült, felette áll a fordításnak.

Bizonyos, hogy a zsidó nép örököse volt és örököse ma is az irodalom egy hatalmas eszközének, oly eszköznek, mely alkalmas az irodalom legmagasabb törekvéseinek szolgálatára. Vizsgáljuk azonban, hogy alkalmas-e a héber nyelv a modern élet szolgálatára is? Nagy a különbség Jessajás próféciái és a mikrobiológia között. Vajjon alkalmas-e Jassejás költői képzeletének nyelve ama laboratóriumi kutatásoknál, amelyekről várjuk, hogy ez intézetet híressé tegyék? Én magam hirtelenében nagyon kétkedő választ adtam volna e kérdésre, ha a legtekintélyesebb tudósok egyhanguan nem biztosítottak volna arról, hogy a

héber nyelv a fejlődés oly magas fokára emelkedett, hogy éppoly változatos, gazdag és minden újabb fogalom kifejezésére alkalmas, mint bármely más modern nyelv.

Ez a nehézség tehát kiküszöbölhető.

Egy másik nehézség, amely miatt sokan aggódnak és amely — bevallom — kezdetben engem is aggasztott, az, hogy lesz-e elég alkalmas tanerőnk a folyton növekvő, mindinkább fejlődő tudományok előadására. Ugy hiszem, hogy mindazoknak aggodalma, akik bizonyos kétkedéssel tekintenek arra a tevékenységre, melyet zsidóknak született emberek folytattak a munkafenséges birodalmában, nemsokára el fog oszlani és osztozni fognak velem abban a reményben, melyet önökkel együtt magam is a jövőbe vetek. Ez utolsó évek óta három theória dominált a tudományban, melyek mind egyike nem tudományos körökben is magára vonta a figyelmet és mérhetetlen hatást váltott ki mindenütt e világon, minden kulturált társadalmi körben.

Az egyike e teoriáknak H. Bergson evolúció-elmélete. Bergson tudvalevőleg zsidó. A másik theória, vagy inkább theóriák csoportja amaz új pszichológiai elmélet, melynek Freud a meg-alapítója. Freud szintén zsidó. A harmadik,

mely a legszélesebb körökben hódított rendkívül nagy fontosságánál fogva, a relativitás elmélete, mely Einsteinnak, a nagy matematikus geniének nevéhez fűződik, aki ugyancsak zsidó.

Nem akarom ezzel azt állítani, hogy a világ minden tudományos munkáját a zsidóságtól származó férfiak végezték és végzik. Bizonyára nem így van ez. Erdemes azonban erre rámutatni mindazokkal szemben, akik bizonyos kétkedéssel tekintenek a most felavatott palesztinai héber egyetemre, melynek csarnokai tudományos kutatások céljaira szenteltek. Erdemes rámutatni arra a körülményre, hogy napjainkban mennyire kimagasló helyet szerzett magának a zsidó nép ama nagy problémák megoldása körül, melyek az intellektuális társadalom érdeklődésének középpontjában állanak. Ezért úgy vélem, hogy a második helyen említett nehézség sem kell, hogy gondot okozzon, még a legkétkedőbbeknek sem.

Önök azonban Hölgyeim és Uraim, azt vethetnék ellen, hogy az arab lakosság szempontjából igen sok kívánni valót hagy hátra az ország újabb fejlődése is, hogy a héber egyetemen az arabok csak alárendelt szerephez juthatnak, mely rájuk nézve csekély haszonnal fog járni. Minden kétségen felül áll azonban, hogy az egyetemnek héber egyetemnek kell lennie, hogy tanítási nyelve a héber kell, hogy legyen és nagy tévedés hinni, hogy ily körülmények mellett az ország arab lakossága nem fogja teljes mértékben élvezhetni azon előnyöket, melyeket az egyetem nyújtani képes. Vissza fognak emlékezni az arabok arra, hogy ama sötét napokban, amikor a nyugati civilizáció ez országban haldokolni látszott, amikor barbár befolyások azt majdnem tönkretették, a zsidó és az arab közös munka árasztotta ki azon első fényugarakat, amelyek e sivár korszakot felderítették. Hogy példát említsék: a tizedik században zsidók és arabok együtt munkálkodtak Európa felvilágosításán. Vajjon nem munkálkodhatnának-e most is zsidók és arabok Európával együtt azon, hogy ez az új intézményünk ne csak hogy palesztinai egyetem legyen, hanem oly egyetem, amely Palesztina lakossága minden rétegének nagy szellemi és erkölcsi előnyöket nyújtson?

Hölgyeim és Uraim, ez a föld — mint már említettem — a nagy vallásrendszerek szülőföldje. Ezért és kiváltképpen ez okból igényt tarthat az emberiség hálijára. Mégis azt kellett látnunk, hogy e kicsiny földterület végnélküli viták, végnélküli ellentmondások színelvé lett. Jeruzsálem tornyainak, kupoláinak és vallási emlékműveinek látása szinte elrémitőleg hat reánk, emlékezetünkbe juttatván, mily messzire sodorják egymástól az embereket a vallásbeli eltérések, ha ezek alapjukban véve nem is oly mélyrehatóak. Ez eltérések — tisztában vagyok vele — igaz, hogy elkerülhetetlenek. Számolnunk is kell velök. De a minimumra kell, hogy redukáljuk őket, bár létezésüket el kell ismerünk és noha nem remélhetjük, hogy teljesen megszüntethetők volnának.

Nagy örömmel azonban, melyet emez új és magas színvonalu egyetemünk felállításában a Gondviselés bennünket megélni engedett, nem szabad, hogy megzavarják ellentétek, melyek szerencsétlenül szétválasztották az emberiséget, a tudomány felette kell, hogy álljon a szektárius eltéréseknek.

Napjainkban a tudomány változik, fejlődik, rendkívüli gyorsasággal növekszik, de a fejlődés egyik korszakában sem láthattuk, hogy a tudomány engedte volna magát bilincsekbe verni a vallási elfogultság által és, ha időnként megakasztották is fejlődésében, mégis szét-törte bilincseit és újabb erővel szárnyalt a haladás ma-

gasságaiba. Egy modern egyetemen való tanulás összekötő kapocs, de nem ok az emberek szétválasztására. Az egyesülést előidéző kapocs. A tanulás a tudományos kutatás: kapocs, mely egyesíti az emberiséget és a világ minden részében a művelt embereket egymáshoz vezeti. Közös bázisa a gondolat világának, közös reményeket kelt a jövőre nézve, közös érdekeket képvisel, és minden egyetem minden diákja tudja, hogy nemcsak azok az ő kartársai, akik vele egy helyen dolgoznak, hanem azok is, akik messze távolságban a földgömbnek talán másik felén ugyanazon problémákkal foglalkoznak, ugyanazon nehézségekkel küzdenek és az emberi lét ugyanazon titkainak megfejtésén fáradoznak. Valóban mérhetetlen az az előny, amelyet a tudomány munkása nyújt az emberiségnek.

*És ne engedjük lekicsinyelni azt a munkát,
amelynek színhelye ez az új egyetem lesz.*

Egyetemünk vezetői igen bölcsen cselekedtek, midőn elhatározták, hogy kibővítését csak lassu lépésekben fogják eszközölni és, hogy bárminő legyen is az, a jeruzsálemi egyetemnek a legmagasabb fokra kell emelkednie és azt kell kifejeznie, hogy a szellemi törekvések legméltóbb színhelye. Van egy másik körülmény is, amely rámutat a vezetők bölcs előrelátására és ez annak a felismerése, hogy a tudomány nemcsak öncél, sem eszköz kicsinyes előnyök elérésére, hanem az egész emberiség érdekeit szolgálja. És ha a tudomány e kettős célját tartjuk szem előtt, vajjon képzelhetünk-e helyesebb elvet, mint amelyet dr. Weizmann és társai ezen új intézmény fejlesztésénél maguknak felállítottak. Tervük az, hogy tudományos munkájukat elsősorban a tudomány azon ágainak szenteljék, amelyek az ember egészségét, valamint a földművelés sikeres voltát szolgálják. Munkatervüket annak megfelelően állapították meg és úgy vélel, hogy vezetésük mellett az egyetem teljesen meg fog felelni kettős feladatának, vagyis, hogy elsősorban fejlessze praktikus irányban az emberi tudást, másodsorban, hogy ezen ország érdekeinek szolgálatába állítsa ama felfedezéseket, melyeket más országokban, más geniek tettek. Bizonyos vagyok benne, hogy ezt az eredményt feltétlenül el fogjuk érni, mert hiszen oly korban élünk, amelyben a tudományok páratlan gyorsasággal fejlődnek.

*Hölgyeim és Uraim, feltétlenül bizom abban,
hogy e nagy feladatok megoldásában a jeruzsálemi héber egyetem sem jelentéktelen, sem méltatlan szerepet nem fog vinni, mert vezető férjait át vannak hatva azon vezető eszméktől,
melyek az emberi tudás alapját képezik. Fényes jövőjében való rendületlen hittel nyitom tehát meg a jeruzsálemi egyetemet.*

Angolból fordította: Osztern Rózsai.

Grand Restaurant NEIGER TERÉZ-KÖRUT 4.

Magyarország legelőkelőbb
KÖSER ÉTTEREM

Polgári árak
Kitűnő konyha
Elsőrangú italok
Naponta paprikás
hal. Külön termék

A Keren Hajessod rekord bevétel márciusban

A K. H. a most elmúlt hónapban közel 60.000 fontot (59.617 „13., 5) vett be. Ez olyan eredmény, melyet eddig csak egyszer ért el, még pedig 1923 márciusában, amely hónapban 66.000 font gyűlt össze. A március havi 60.000 fontból Amerika 33.500-at adott s ezzel fedezte a februárban elmaradt összeget és márciusra teljes 100.000 dollárt adott. A második helyen Németország szerepel közel 5000 fonttal, azután Románia és Lengyelország (mindkettő 4000 fonttal), Délafrika (3000) és Kanada (2000).

A K. H. direktórium rámutat egy, a K. H. komitékhoz intézett levélben ezekre a szép összegekre, viszont hangsúlyozza, hogy a díjaknak a növekedése következtében az e célra előirányzott budget-t jóval meghaladják a kiadások. Minthogy előreláthatólag a következő hónapokban is nagyok lesznek az Alijah költségei, valószínű, hogy az év végéig kb. 12.000 fonttal lesz több szükséges, mint a budgetben meghatározott összeg. Hogy ennek a fontos következménynek meg tudjunk felelni, fontos, hogy a K. H. bevételei ezentúl is megfelelően magasak maradjanak.

A K. H. azt tűzte ki célul, hogy a kongresszusig elérje a 2.000.000 fontos összbevételt. (Mostanáig 1.772.326). Ez csak akkor sikerülhet, ha az áprilistól augusztusig terjedő időben a havi átlag nem süllyed 50.000 font alá.

A XIV. cionista kongresszus Bécsben lesz. A cionista szervezet végrehajtóbizottsága közli, hogy Bécsbe f. évi augusztus 18-ára hívta össze a XIV. cionista kongresszust. A szervezet alapszabályainak és a választási szabályzatoknak megfelelőleg június 18-a az utolsó határidő a sékelek beszolgáltatására és elszámolására, melyek a kongresszusra delegáltak választásának alapját képezik. A kongresszusi választás keresztülvitelére vonatkozó határozatokat és a kongresszus előkészítésének részleteit a végrehajtóbizottság később fogja még közölni. A kongresszus előtt még egy intézőbizottsági ülés lesz.

Nagy adományok a jeruzsálemi héber egyetemnek. Az egyetemi intézőbizottság a napokban átiratot kapott Amerikából Sch. Rosenbloom urtól, melyben ez értesítette, hogy egy negyedmillió dollárt ad a jeruzsálemi egyetemnek. Egy másik gazdag amerikai zsidó, Wattenberg, az Einstein nevére alapított fizikai intézet céljaira 100.00 dollárt, Warburg Félix pedig 10.000 dollárt utalt át.

Tárgyalások az Agudah belépéséről a Jewish Agency-be. A „Jewish Chronicle“ és más újságok tudósítása szerint május 6-án tárgyalásokat kezdenek, melyeknek remélhető eredménye az lesz, hogy az Agudah esetleg belép a Jewish Agency-egyesülésbe.

Butor szükségletét

mindenki

FÜRST LEÓ butorgyárában szerzi be
és cégét ajánlja BUDAPEST, VII. ker., Rottenbiller-utca 6. sz.

A mezőgazdasági ipar Palesztinában

Irta: Jaques Adler

A közeli Kelet gazdasági életében általánosan az az irány mutatkozik, hogy a régi, kényelmes, tehát kevésbé eredményes termelési módszerek helyébe a tervszerű, intenzív termelésre térjenek át, hogy a gazdaságot iparosítsák, hogy elkképp úgy a már ottlevő lakosság táplálkozási tere kibővíüljön, mint egyuttal sűrűbb benépesítésre is helyet nyerjenek. A Kelet emez új irányai a legkonkrétebb formát Palesztinában vették fel, hol a zsidó letelepülési mozgalom gazdasági hajtóerő és nagyjelentőségű alakító tényező az egész Keletre nézve. Itt ma már minden alapításnál ama praktikus tapasztalat értelmében cselekszenek, mely arra tanított, hogy gazdaságilag fiatal országokban csak akkor számíthatnak sikerre a belföldi és a világgpiacal való versenyben az ipari vállalatok, ha a lehető legszolidabban az ország őstermelésén épülnek fel.

Palesztina fiatal ipara tehát, a javító iparágak és az ország és térszomszédjai helyi szükségletét kielégítő iparágak — építkezési, bútort-, textil- és cipőipar — mellett manapság mindenekelőtt mezőgazdasági ipar, a mezőgazdaság, a növényültetvények és a baromgazdaság termékeinek feldolgozása. Párhuzamban áll a palesztinai őstermelés más ipari ágáival, a judái hegység kőiparával és a még kezdetleges ásványiparral a Holttenger vidékén.

A modern palesztinai mezőgazdasági ipar legfontosabb jelei, melyek különös helyzetet szereznek neki a Keleten, a széleskörű tudományos előkészítés, a tiszta fajták tervszerű termesztése, a finanszírozás és a szállítás megszervezése, a lehetőségig nagyban, szövetkezeti alapon. A minőségtermelés gondolatát, melyet Európában Németország képvisel a technikában és a nemes iparban, itt alkalmazzák a mezőgazdaságra és mellékes ágaira. A primitívség bélyegét, mely oly gyakran tapad a Kelet termékeihez, itt már előre el akarják kerülni.

Palesztina újabb mezőgazdasági iparának gerince, — mely szorosan összefügg a zsidó telepítési munkával — a mezőgazdasági kísérleti állomás, melyek Tel Avivban levő székhelyével és Ben Semen, Merchavja és Daganja mellett levő kísérleti földjeivel együtt Prof. O. Warberg vezetése alatt a cionista szervezet tart fenn. A legfontosabb osztályai az üzemtan, növénytermesztés, mezőgazdasági kémia, entomológia és növényi körtani osztályok. Az intézet szerves kapcsolatban van az ujonnan alapított jeruzsálemi héber egyetemmel, melynek első, már dolgozó kémiai és mikrobiológiai intézetei a mezőgazdasági ipart is lényegesen érdeklik. A kísérleti állomás munkái közé tartozik ma elsősorban a dohányültetés, az olajtermesztés, a konzervipar, a szeszgyártás, a cukortermelés, a méprodukción tudományos előmozdítása, továbbá a textilnyersanyag és a borszagáság lehetőségeinek vizsgálata. A kísérleti állomás első a maga nemében Előázsiában; közleményei teljesen új világokat tárnak fel a tudománynak. Jellemző a palesztinai fölépítő munkára, hogy a tisztára tudományos közlemények mellett nagyon szolid, népies dolgozatok is megjelennek, melyek a praktikus mezőgazdának és a mezőgazdasági iparosnak vannak szánva. A kísérleti állomás alá van rendelve egy instrukturális és vándortanítói kar.

A modern palesztinai agráripár legrégebbi ága a bortermelés. A palesztinai szőlőtermelés főhelyei Risónleción, Rechóbót, Nész-cióna, Chedera és Zichron Jákób zsidó kolóniák. A borültetés területei emez egyes kolóniákban ugyanabban a sorrendben: 5000 dunam (1 dunam = egy hektár tizenegyedik része), 4000 dunam, 500 dunam, 600 dunam,

1500 dunam. A borültetés 1882-ben, Risónleción alapítási évében, kezdődött. Alapját képezik amerikai szőlőcsemetek, azután francia és spanyol fajták. Az összes termékek értékesítése nagyban a szőlőtermelők szövetkezete, a „Cooperative Society of the Rishon-le-Zion and Zikchron Iacob Wine Collars“ által történik. A szövetkezetenek borpincészeté Risón-le-Cijonban a világon a második legnagyobb (a legnagyobbat Bordeauxban van), továbbá kisebb pincészetei vannak Zichron Jákóbban, Rechóbót- és Chederában. A risónle-cijóni pincészet hely van 73.290 hl számára. A pincészetel konyak- és likörgyár van összekötve. Az évi termelés legutóbb 1,320.000 gallont tett ki, melynek legnagyobb részét exportálták, ami kerek 120.000 font sterlinget jövedelmezett. A palesztinai termelési adó alkoholos termékekre arrak-, konyak- és más liköröknél a nagybani kereskedelmi ár 30 százaléka, bornál és sörnél 15 százalék és a kivitelnél felében visszatérítik. A termékek megfelelnek a legkeresettebb bordeauxi és déli borfajtáknak. A szőlőtermelő szövetkezetenek Angliában és a kontinensen jól kiépített eladási szervezete van. Az eladás kissé nehézkesen ment az utolsó években, főképp az amerikai „prohibíció“, a kanadai és skandináv alkoholkorlátozás és Közép- és Keleteurópa csaknem kimerült vásárlóereje következtében, másrészt a francia borok valutárisan lehetővé tett árcsökkenése miatt. Ezért Risón-le-Cijon, amellyel, hogy élénken toborzott magának és sikeresen fáradozott azon, hogy hasonló vámkedvezményeket kapjon a kisántant országokban, mint az olasz és a francia borok, amellyel a termelés bizonyos átalakítását is bevezette, amennyiben ma intenzíven foglalkozik alkoholmentes szőlőborok és sűrített szőlőnedv előállításával. Továbbá ebben az évben hoztak első ízben palesztinai asztali borokat az európai piacra. Risón-le-Cijon ebben találkozik az ifjú zsidó telepítvények törekvéseivel, melyek általában talajuk egy részét fogyasztási célokra ültették be szőlővel.

Különösen az olajtermelésnél lehet megismerni azt a feladatot, mint kell átalakítani egy régi primitív termelési ágat modern agráriparrá. Olajfákat egész Palesztinában lehet találni. A gyümölcs kitünő; de az olaj eddig alantias értékű volt a kereskedelem részére, mert a parasztok olajpréselőiben a gyümölcsöket válogatás nélkül összekeverve szokták volt kipréselni. Ezáltal nagy értékek veszttek el a palesztinai közgazdaság számára. Ma már egy racionális modern olajolajtermelés indult meg, mely a zsidó telepések kezdeményezésére vezethető vissza, a kísérleti állomás utasításai szerint. Az első modern olajgyár a „Shemen Ltd.“ Haifában 100.000 font sterling alaptőkével. Egész a legutóbbi időben vették fel az emek-jesreeli és galiláai zsidótelepítvények az olajbogyók nagybani termelését, különösen napraforgók és szőlőültetését. Továbbá jelenleg ültetik a ricinusbokrót a ricinusolaj nyerésére és a máknövényt, hogy orvosi célokra ópiumot nyerjenek.

A déli gyümölcsök művelése Palesztinában kiterjed mindenekelőtt a narancs, citrom, barack, füge, mandula, jánoskenyérre és újabban dinnyére is, melynek első nagy szürete ebben az évben ment végbe nagyon kedvező eredménnyel. A narancs-export a legkiválóbb aktívum Palesztina külkereskedelmében. A narancsültetvényesek nagy szövetkezetenek, az u. n. „Pardes-Organisation“ kezében van. Az eladási piac főképp Anglia. A kivitel mindenekelőtt Jaffán át megy, mely a narancsterület középpontjában fekszik. A palesztinai déligyümölcsstermelésnek, ugyszintén a főzelék-művelésnek nagy gyöngösege eddig a konzerv- és szántóipar hiánya volt, mely lehetővé tette volna, hogy a zöldséget és a gyümölcsöket a fölösleg és az alacsony árak idején is hasznosan értékesítsék. Most legutóbb európai zsidó szakemberek megtették az első intézkedéseket egy nagy konzerv-

VÉTKEZIK

ki nem a BACK-féle
kóser étteremben étkezik
VI. KER., HAJÓS UCCA 12. SZ.
Lázár ucca sarok. (Az opera mögött) Telefon 142-38.

gyár alapítására Jaffa-Tel Avivben, mely a holt évadban egy mellékes üzemben foglalkozni fog konzervdobozok előállításával a saját szükségletére. Hasonló vállalatokat készítenek elő Észak-Palesztina számára En-Charodban. Így majd lehetséges lesz, első sorban az óriási citromprodukciónak célszerűen értékesíteni és megszüntetni azt az abnormis állapotot, hogy Palesztina, a kimondottan gyümölcs- és főzelékerszág, a gyümölcsdrágaság idején kiegészítés céljából a külföldről kell, hogy konzerveket importáljon. A konzervgyár az ültetvényesek eladási szövetkezetével fog együttműködni. Nagy jelentőségű erre nézve Kalifornia intenzív iparosított gyümölcs- és főzelékmivelésének mintaképe.

Nagyon primitív volt eddig a palesztinai lisztermelés. Elsőrendű lisztet Amerikából kellett behozni. Ezt az állapotot tökéletesen megjavították a haifai „Société des grands moulins de Palestine“ 100.000 font sterling alaptőkével való megnyitásával.

A legfontosabb haladás a palesztinai agrárpar újabb fejlődésében a dohányültetésnek ebben az évben történt széleskörű bevezetése, mely kitűnő aratást hozott. A művelés természetesen a legnemesebb macedóniai, anatóliai, Kavalla-, Seres-, Samsuni- és Habanna-minőségekre van beállítva. Az értékesítés szövetkezeti módon történik; eladási szerződéseket vittek keresztül mindkét részre kielégítő módon nagy egyiptomi és európai gyári koncernekkel. Már Palesztinában magában is felállítanak cigarettagyárakat. Sok kritikus szerint ma a dohány a legjobb kezés a palesztinai gazdaság jövőjébe gyarapodó kibontakozására. Mindenesetre tény, hogy a dohányültetés meghonosításának sikere lényegesen megkönnyítette az ország még nemrégiben meglehetősen súlyos gazdasági helyzetét és teljesen átalakította a munkapiacot, mely azelőtt a munkaerők túlkínálatát mutatta.

A gyapot- és cukornádművelés a vízellátási intézkedések keresztülvitelétől függ, melyek egy részét alkotják a Jordán-vízvezeték villamosítása programjával (a „Palestine Electric Corporation“ Ruthenberg-tervezete). A répacukor-termelés még beható tudományos kísérletek stádiumában van.

A szesztermelésnek, nemcsak mint eddig, mint a borpincészet mellékágának, de mindenekelőtt mint a belföldi cereáliák értékesítésének is, nagy piaca van kilátása Palesztinában és a szomszédos országokban, hol a denaturált szesz jelentős szerepet játszik a szénhiány következtében. Egy nagy palesztinai szeszgyár finanszírozása most van folyamatban.

A fiatal palesztinai erdőgazdaságnak a földművelés nagy feladatai mellett a belföldi fahasznosítás praktikus célját is meg kell valósítani. Különösen az eukaliptusz és a fenyő jön számba. A fahány és a belőle fakadó behozatali szükséglet nagyon érzékenyen passzíval terheli meg Palesztina kereskedelmi mérlegét. Tel-Avivben most már technikailag és kereskedelmileg bevált egy beható praktikus kísérlet, hogy a gyümölcskivitel számára narancsdobozokra dolgozzák fel a palesztinai eukaliptuszát és ez megfelelő gyáraiparhoz fog vezetni.

Kilátása van célszerű felépítés mellett a szappangyártásnak, mely manapság a kisebb üzemekben már az olajnyeréssel van összekapcsolva. A palesztinai parfümipar számára előkészítő kísérletekkel foglalkozik jelenleg az „Ica“ közhasznú telepítési társaság (Jewish Colonisation Association), mely kísérleti kerteket tart fenn a kérdéses növényekkel.

Ami az állati termékek értékesítését illeti, a zsidó települések ma természetesen a legjobb európai és amerikai tapasztalatok szerint építik fel tejjgazdaságukat; azon dolgoznak, hogy nemesebbé tenyészék a belföldi szarvasmarhát

beírni és hollandi változatokkal. A gyapjuértékesítés még egész a kezdetén tart; a zsidó munkástelepülési szövetkezetek, különösen a „Gdud haavoda“, néhány tagjukat Európába küldték, hogy kiképeztessék a modern racionális juhászatban. Hasonló áll a bőr-, bunda- és állati szőrtermelésre. A baromfi- és méhtenyésztés, melyeket eddig egész Elő-Ázsiában teljesen elhanyagoltak, ma erősen fevirágnak a zsidó telepeken és rövidesen termékeivel exportképes lesz. Lényeges úttörő munkát végez ezen a téren a zsidó mezőgazdasági nőiskola Nahalalban.

Jóval a lokális érdeken felül kiható jelentőséget ad Palesztina modern agrárparának az, hogy példát ad az egész közeli Keletnek. Európa ipari államai, első sorban Németország számára itt egy új termékeny kölcsönhatás adódik, egyrészt azért, hogy olcsóbban, bőségesebben és jobban láthatják el magukat a Kelet mezőgazdasági termékeivel, másrészt új lerakódópiacot nyerne gépek és mindenféle technikai szükségletek számára.

A zsidó egyetem clevelandi ünnepe

A „Zsidó Szemle“ egy Amerikába költözött jóbarátja, ki jelenleg Clevelandban orvosi gyakorlatot folytat, érdekes levélben kérte fel szerkesztőségünket. Levélében a jeruzsálemi egyetem amerikai megünnepléséről a következőket írja:

A mellékelt programból (a legelőkelőbb nevek szerepelnek rajta) látható, mily nagy lelkesedéssel ünnepelte meg az amerikai zsidóság felekezeti különbség nélkül — az első héber egyetemet. Óhitü és ujhitü, a Sulchan aruch és a Zion-alapon álló, mind ott volt a nagy történelmi esemény ünnepén. A Western Reserve University, az Egyesült Államok egyik legnevesebb egyetemének csarnokában folyt le az ünnepély. Az összes európai államok főkonzuljai, az összes felekezetek püspökei, az összes társadalmi és tudományos egyesületek kiküldöttei jelen voltak. A Rector Magnificus tartotta az ünnepi beszédet és úgy üdvözölte „a fiatal testvér egyetemet“, mint az új eszmék, új igazságok, új tudományos kutatások ősforrását. Mindig ily ősforrás volt a „zsidó geniusz“, melynek most saját otthonában még termékenyebbnek kell lennie. „Lábbal Cion földjén, fejjel a Scopus hegyén szellemi vezére lesz a Keletnek Juda, miként a múltban volt.“ — És a Rector Magnificus nem zsidó. — Így ünneplik és üdvözlik itt az új zsidó egyetemet. És otthon? Amint a lapokból olvasom, otthon a numerus claususos világban bőjtöl az aguda zsidó, aki sohasem tett semmit a zsidó társadalmi és ifjúsági ügyekért. Ezeknek a zsidó ügyeknek szeretnék élni — egy jöttányit sem engedve Magyarországból. Ez nem paradoxon, mert ha Magyarországra a szülő édesanyám, Palesztina a kedvesem. Szeretem és hű vagyok mind a kettőhöz, miként az amerikai zsidó: jó amerikai Cion szerelme mellett.

Mindenki vásárolhat a

Párisi Nagy Áruházban

Bámulatos olcsó árak!

Salsoncikkek!

Párisi Műhímző és Kézimunka Terem

Párisi-udvar, IV., Apponyi-tér 5. sz.

Fehérhímzés, Azzur, Monogrammozás, Ruhahímzés, Plisszé, Előrajzolás.

Zsidó művészet

Felköszöntő; elmondotta az Abel Pann tiszteletére rendezett banketten: *Dr. Osztern Lipót*

Ide s tova 25 esztendeje, hogy a magyarországi zsidó nemzeti mozgalom megindult. Az itteni zsidóság, mely szívesen nevezi magát *izraelitának*, azonnal megkezdte az ellenakciót s az irodalmi társaságokban és magánosok között heves viták folytak a zsidóságról, a magyarságról és a cionizmusról. Egy zsidó irodalmi szövetségben egy a zsidó művészetről és tudományról tartott előadásban az előadó azt igyekezett bizonyítani, hogy nincsen sem zsidó művészet, sem zsidó tudomány. A tudomány és művészet nemzetközi, általános, nem pedig felekezeti. Van izraelita hitű művész és tudós. Egy monumentális hid, mely hozzá még művészi munka, egy tudományos felfedezés nem lehet „zsidó”, mert az alkotója zsidó.

Akik így gondolkoznak, azok a világ jelenségeit külső formáikban tekintik. Aki azonban a művészet és tudomány alkotásait látó szemekkel szemléli, az a belső erőt keresi és kutatja, amely ezekben kifejezésre jut.

A modern szociális tudomány a tökéletesség felé való fejlődést a differenciálódásban látja. Differenciálódás nem egyéb mint az egyénnek kiválasztódása az általánosból. Az *egyéni*, a *sajátos* a maga ősi belső erejének segítségével áttöri az *általános* határait s önállóvá, mondhatnók *autonommá* lesz. Autonóm, mert hiszen a maga utjait járja, maga szabja meg határait és teremti meg formáit. A benne lakozó erő öntudatlan és nem nyomható el. Ez az erő szétöri a rá rakott láncokat s ha érebe vagy kőbe van zárva, akkor sugaraival hatol át ezeken.

Ez az erő az, melyet a római „*genius*”, a héber „*ruach*” néven nevez.

Már az első zsidó művész nevében is benne van ez a *genius*. Bezael annyi mint Bezael El; a művész Isten árnyékában áll. Az isteni szellem, isteni szikra rejtezik benne. Vagy miként azt a biblia olyan pregnansan kifejezi: *v' amaleh oszo ruach elokim b'chochmóh bi szvonóh u'vedáasz uvechol melochó*. Megtöltöm őt Isten szellemével, okossággal, ésszel, tudással, és művészi képességgel.

S ez a *geniusz*, mely az egyes emberben lakik, visszfénye népe szellemének. A népszellem, mely nemzedékek hosszú során át öröklődik, az egyénben és annak műveiben jut kifejezésre. Ha azután tekintetünkkel a művészi alkotás legmélyébe hatolunk, megfoghatóvá válik a művész népi *geniusa*.

Önök ismerik hölgyeim és uraim, Rembrandt, Israel, Liebermann, Antokolsky, Lilien és Struck műveit. Mind-egyikből a zsidó népi *genius* sugárzik. A népünk erkölcsi komolysága, méltósága, amely érzése és fájdalma, öröme és reménykedése. Ideáljaink, életünk, a *mi vilá-gunk* fejeződik ki azokban.

A zsidó néplelek kapcsolatot keres az ember jelleme és neve között. *Ki smo kén hu* — mondják böleseink.

Pann mestert Abelnek hívják. Az Abel név a termékenyítő, nemzeti munkának bibliai szimboluma s *Pann* mester műveire valóban a zsidó népi szellem volt termékenyítő hatással. Csak családi nevével nem tudok mit kezdeni. *Pann* görögül mindent körül fogót, egészet jelent. *Pann* mester azonban nem — görög! Ugy csinállok, ahogyan a tudomány tesz terminusaival, amely tudniillik az új fogalmak kifejezésére új neveket alkot. *Pannban* a magas erkölcsiség, a zsidó népkarakter fogalma fejeződik ki; műveiben egyesül az esztetika három alapelve: a szép, a jó, a nemes. Ezért mondom: ami a zsidóban szép, jó és nemes, az „*Pann*”-i.

Poharamat *Pannra* s a „*Pann*”-i művészetre emelem. Hedad!

Magyar Szemle

A zsidó voksokért folytatott elszánt és semmi esz-köztől vissza nem riadó küzdelemben a *Wolff*-párt is sutba dobta rövid időre azt az eszmét, melynek léte-zését köszönhetette s amely a városházán addig folytatott áldásosnak nem nevezhető működésének rugója volt. Az antiszemitizmus ez az eszme, melynek kopott fegyver-zetét ledobták magukról a wolffi lovagok, hogy majd ha eljön az ideje, újra magukra öltsek. Meg kell menteni a súlyedő városházi kurzust, ha nem bírjuk magunk, nosza jöjjenek segítségünkre a zsidók csolnakokkal, csáká-nyokkal, kötelekkel, vonszoljuk partra a léket kapott hajót!

Wolffék megbizottjai most sorba járták a kerületek zsidó választóit és ígéretekkel, mézes-mázus szép szavak-kal igyekeztek kapacitálni őket, hogy rájuk szavazza-nak. Nem hisszük, hogy sikerült volna egy zsidót is megnyerniök a maguk számára, valamint kételyünket fe-jezzük ki az iránt is, hogy akadt volna zsidó, aki bedőlt volna legújabb trükkjüknek, melyről különben is lehullt a lepel. Ez a trükk pedig abból áll, hogy jelöltjeik egy részét zsidóknak tüntetik fel. Most aztán kiderült, hogy ezek az állítólagos zsidók nem is zsidók. Pedig-pedig egy pár „*disz zsidó*” a wolffi listákon esetleg megtéveszt-hette volna a jóhiszeműeket. Ehhez azonban nem volt már szíve a kurzuspártnak. Megelégedtek azzal, hogy zsidókká átmázolt öskeresztényekkel csináljanak hangu-latot maguk mellett s szép ígéretekkel csábítsák a zsi-dókat annak a városházának a támogatására, mely csak *B-listát*, nyomoruságot és gyűlöletet produkált.

Akinek azonban memoriája van, az emlékszik a multakra, akiknek fülei vannak, hallanak és akiknek szemei vannak azok látják, hogy bár a szeliden fuvolózó hang *Jakobé*, de a kéz, amely mohón nyul a zsidó voksok után, *Ezsau* szőrös keze.

A fejhír. A „*bajtárs*” a kávéházi asztalnál a tollat rája és valamit ír. A másik asztalnál egy másik „*baj-társ*” meglátja ezt, oda megy hozzá és megkérdi mit ír. — *Kérvényt* — feleli a „*bajtárs*”. — *Kinek?* — Az angoloknak. — *Miért?* Hallom, hogy visszaállították az angolok Zsidóországot, a hóhéruk szeretnék lenni.

— Ez egy fejhír a fajvédők délutáni lapjában. Min-denestre jellemző. A lapok általában valami érdekes apróságot szoktak fejhírnek megtenni, vagy pedig olyan eseményt, mely élére kívánczik a napihírek szürke legiójának. A fejhír tartalma legyen akár politikum, akár valami jóízű anekdota, minden körülmények között magán viseli a lap szellemi bélyegét. Ez esetben is. A „*bajtárs*” hóhér szeretne lenni Zsidóországban. *Miért?* Mer zsidót ölhetne bárha törvényes formák között is. A hóhéri álláshoz *praxis* kívánatik. A *bajtársnak* meg van, a *praxisa*, bárha nem törvényes formák között szerezte ezt. Zsidókat szeretne hóhérolni tehát bizonyára zsidó öléssel szerezte meg a *praxist*. A törvény ma kiméltel-nül lesújt a gyilkosokra, példa rá az Okolicsányi esete, akinek a zsidó *László Andor* meggyilkolásáért is felelnie kell. Jóllehet ezt a szörnyüségét már-már feledésbe ta-karta az elhamarkodva osztott amnesztia... A *bajtárs* nem szereti a törvényes állapotot. Szük neki *Macedónia*. Itt nincs tere már. Tehát elvágjuk innen.

Rémes dolgok derülnek ki, ha a logika csákányá-val elbontjuk eme ártatlannak tetsző humor hátterét s előcibáljuk onnan a szellemet, mely ezt a humort su-gallta. Azon viszont, hogy ez a kis „*hóhérfkodás*” a Nép szellemét tükrözi vissza, nincs semmi csodálkozni való.

HÁLÓSZOBÁKAT

ebéllőket, uriszobákat, szalon- és klubgarnitúrákat, konyha- és előszoba-berendezéseket legmérsékeltébb árban szállít: Sándor Ignác butoráruháza, Dessewffy-u. 15.

Ki az a Fodor tanár?

A jeruzsálemi egyetem megnyitására bőséges tudósításokban számolt be az egész világsajtó. E tudósítások megemlékeztek azokról a fényes ünnepekről, melyek között a világ csaknem valamennyi egyeteme és tudományos intézménye képviselőinek jelenlétében ez a megnyitás lefolyt, kiemelték az új egyetem nagy kulturális jelentőségét és felsorolták tanárait, akik élükön Einstein professzorral a világ akármelyik egyetemének díszére válnának. E tanárok között szerepel egy bizonyos Fodor tanár is. Ki ez a Fodor tanár, akivel az új egyetemen a kémiai tanszakot töltötték be? Neve szerint magyar származású, de egyrészt a magyarországi cionista mozgalommal szoros és nem is volt semminemű vonatkozásban, másrészt pedig tudományos működése és karrierjének egyes etappjai is ösmeretlenek a közönség előtt.

Munkatársunknak alkalma volt beszélgetni Fodor tanár fivérével, egy előkelő budapesti butorgyár igazgatójával, aki bátyjáról, Fodor Andor dr.-ról a következőket mondotta:

— A bátyám jóformán az egész életét külföldön töltötte el. Már egész kis gyermekkorában elkerült Budapestről s azóta csak rövidebb-hosszabb látogatásokra jön haza. Gimnáziumi tanulmányait is már Grácban végezte, ahonnan egyetemi tanulmányainak elvégzésére Zürichbe ment. Zürichben Bamberger tanár mellett asszisztált. Innen Stockholmba kapott meghívót, ahol Euler tanárral együtt végzett tudományos kutatásokat. Következő állomása Halle volt, ahol a híres Abderwalden professzor mellett működött. Itt nevezték ki nyilvános rendkívüli tanárrá is.

Tudományos buvázkodásainak eredménye a kémiai fiziológia terén számos könyv, melyek szakkörökben nevét világszerte megbecsültté tették. Érdekes, hogy míg nálunk esetleg a zsidó volta akadályozta volna a karrierjét, addig Halleban éppen a magyarsága miatt ment nehezen a tanárrá habilitálása. A bátyám most negyvenéves. Tavaly két egyetemre is kapott meghívást: Argentínába és Einstein professzor felszólítására Jeruzsálemba. A bátyám, aki lelkes cionista és a németországi mozgalomban tevékeny részt vett, mint ösmeretes, az utóbbi meghívásnak tett eleget.

Naponta friss vágású baromfi és saját beöntésű vegytiszta zsir a legolcsóbb napi árban kapható

Fenakel Jónás

orth. kóser baromfi-üzletében

VII., Kazinczy-utca 52. sz.

Nagyobb fogyasztóknak lényeges árkedvezmény.

Gallérjait, fehérneműit, felső ruháit csak a „Király” gőzmosodában tisztítják kifogástalanul

Kozma Rezső

Mély meghatottsággal vettük a hirt, hogy alig 53 éves korában elköltözött az élők sorából. Amilyen volt életében: finom, halkszavu, diszkrét, másnak terhére lenni nem akaró, olyan volt elmúlásában. Még néhány héttel ezelőtt találkoztunk. Ijesztően sárga arcszine dacára melabus mosollyal mondta, hogy ugy, ahogy megvan; s jól nevetve felélénkült, amikor a társaság egyik tagja megjegyezte, hogy ha a pesti ember a mai sanyaru viszonyok mellett megemlíti, hogy „— hála Istennek — egészséges” akkor ez azt bizonyítja, hogy egyébiránt „készen van”. Ki hitte volna, hogy kedves egyéniségű barátunk, aki a legutóbbi, a jeruzsálemi héber egyetem megünneplésének szentelt összejövetelünk alkalmával még csillogó szemmel hallgatta a szónokok szavát, oly hirtelen „készen” lesz. Munkából és a zsidóság iránti rajongó szeretetből tevődött össze lény. Ami szabad ideje maradt hivatala után, hol vasuti felügyelőségig vitte fel — azt a zsidóság ügyének szentelte. Egyideig buzgó működést fejtett ki a magyar-zsidók egyszerű életében, a józsefvárosi imaház vezetőségében, de azután belátta, hogy a kulturálatlan orthodoxián kívül nincs pozitív zsidó programja csak a cionista törekvésnek, a többi irányzat részint csillogó frázis, részint tiszteletreméltó önámítás, részint lehetetlenségekre való vállalkozás és ezért teljes lélekkel közénk állott. Boldog odaadással élvezte a zsidó régi értékek feleledését szellemi valorizációját; s egy jobb zsidó jövőnek álma bearanyozta az ő lelkületét is. Nyugdíjaztatása után pár hónapig a cionista szervezet titkári teendőjét látta el becsülettel, derekasan és kötelességtudással, de ugy érezte, hogy egészségi állapota nem engedi az ezirányban való munkálkodást. Finom lelkületű nevének korai halála egészen lecsökkentette energiáját. Élete utolsó két esztendejét csendes visszavonultságban, hálás, tehetséges és gyengéd gyermekei körében zsidó tárgyú könyvek olvasásában töltötte. Fuit! — Azonban, ahol cionisták összejönnek, soká fogják keresni őt, összejöveteleink állandó résztvevőjét.

Összes ismerősei körében pedig áldásos marad a kedves, jó, inkorrektségre nem kapható és idealisztikus lelkületű férfi emléke.

R. M.

Legolcsóbb bevásárlási forrás

PERZSA, SMYRNA

és egyéb SZÖNYEGEK,

antik butorok.

Telefon: J. 123-59.

„ANTIKART” DOB-UTCA 31.

EZÜST

disztárgyak

EZÜST

evőeszközök

EZÜST

sport- és versenydíjak

dús választékban, gyári árban

Schleifer

ezüstárnyár, Budapest.

VII., Kazinczy utca 14.

Telefon: József 135-28

VII., Király-utca 15. VII., Dohány-utca 20.

V., Bálvány-utca 23. IV., Magyar-utca 6.

Speciális függönytisztítás

Telefon: 191-33.

A jeruzsálemi egyetem megnyitására bőséges tudósításokban számolt be az egész világsajtó. E tudósítások megemlékeztek azokról a fényes ünnepekről, melyek között a világ csaknem valamennyi egyeteme és tudományos intézménye képviselőinek jelenlétében ez a megnyitás lefolyt, kiemelték az új egyetem nagy kulturális jelentőségét és felsorolták tanárait, akik élükön Einstein professzorral a világ akármelyik egyetemének díszére válnának. E tanárok között szerepel egy bizonyos Fodor tanár is. Ki ez a Fodor tanár, akivel az új egyetemen a kémiai tanszakot töltötték be? Neve szerint magyar származású, de egyrészt a magyarországi cionista mozgalommal szoros és nem is volt semminemű vonatkozásban, másrészt pedig tudományos működése és karrierjének egyes etappjai is ösmeretlenek a közönség előtt.

Peste peszach e disztermé látni a nő hölgyeket hogy a m kifizetni a meg is le rossz név és kocsin hogy az tért a S ban nem sem a m juk a te utódainak kártya k és a zsid felsorolá dása: „/

Ny

A j szerünel Palesztin Az előa tartotta emberne bele a

Ujdon

Pesti mozaik

Ción a szószéken

A jeruzsálemi egyetem megnyitása oly eseményként bontakozik ki, amelynek ellenállhatatlan hatása lesz minden zsidóra. A héber egyetem pusztán létével is hatni fog a gólusz zsidóságának lelkiületére. Láthatjuk ezt már Magyarországon is. A zsidóság zöme büszke örömmel veszi tudomásul a Pester Lloyd, a Pesti Napló, a Világ, az Az Ujság, a Neues Pester Journal, sőt a kurzus mérsekeltebb lapjai útján is a héber egyetem fontosságát. S azért van az, hogy alig volt a dohány-utcai templomban egy prédikációnak olyan hatása, mint Peszach első napján dr. Fischer Gyula főrabbi nemes pathoszu szónoklatának, amely rámutatott arra, hogy a midras ama kijelentése: Jeruzsálem lesz olykor a világ zsidóságának metropolisa, hogy a prófétai jövendölés: Ciónból indul ki a tan, — a megvalósulás stádiumába lép a jeruzsálemi főiskola megnyitásával. — Ugyanilyen szellemben beszélt az ünnep utolsó napján Budán dr. Kiss Arnold veeztő főrabbi. Kiindult a bibliai József példájából, aki annyit tett Egyiptomért s mégis hálátlanság jutott osztályrészéül, mindjárt halála után „támadt egy új király, aki nem ismerte Józsefet“. Ezt meg kellene gondolni az azoknak a zsidó előkelőknek, akik egész erővel áldoznak olyan célokért, amelyek nélkülük is megvalósulnak, de nem törődnek olyan fontos zsidó munkával, amilyen most a Szentföldön folyik, pedig a zsidó nép hálával fog gondolni azokra, akik érette áldozatot hoztak. Ezt mondta nagyszerű lendülettel dr. Kiss Arnold és beszéde nyomán feléledt ama reményünk, hogy eljön az idő, amikor minden szószékről felhangzik a figyelmeztetés, hogy a magyar zsidóságnak még egy becsületbeli kötelessége van: hozzájárulni a palesztinai zsidó kulturintézmények fenntartásához.

Jeruzsálem a szédcren

Pesten sokat beszéltek arról a széderről, amelyet peszach első napján a hitközség elnöke adott a hitközség dísztermében. Sokan fájlalták, hogy nem volt alkalmuk látni a nagyszerű estélyi toaletteket a megjelent előkelő hölgyeken. Természetesen igen soknak meg az fájt, hogy a mai sanyaru viszonyok mellett nem bírták volna kifizetni a széder-menü árát (kétszáz ezer korona) még ha meg is lettek volna hiva. A vallásosabb közvélemény rossz néven vette, hogy a meghívottak egy része autón és kocsin jött a széderhez. Mások pedig megállapították, hogy az orthodox vendéglős a menü összeállításában eltért a Sulchan Aruchban foglalt szokásoktól. Mi azonban nem irigykedünk sem a megjelölt hölgyek miatt, sem a menü bősége miatt, sőt az autókat is megbocsájítjuk a tengeren száraz lábon és így gyalog vonuló ősök utódainak, csak örömmel konstatáljuk, hogy a menükártya kidomborította a peszach zsidó nemzeti jellegét és a zsidó megújulás reményét, amennyiben az étrend felsorolása után olvasható volt rajta a haggada mondanása: „lesono habboo bi-Jerusalajim“.

Nyelvöltögetés kívülről és belülről

A jeruzsálemi egyetem megnyitásának hetében stilszerűnek tartottuk, hogy az Urániában hirdett „Sziria, Palesztina és a cionizmus“ című előadásra elmenjünk. Az előadást a pesti egyetem egyik földrajzi professzora tartotta. Elmondta, hogy Palesztina és Sziria mennyi embernek adhatna megélhetést, ha tőkét fektetnének bele a két ország kultiválásába. Egy józan ember azt

következtetné ezekből, hogy az előadó kifejezi örömét azon, hogy a cionizmus dolgozó tömegeket és tőkét viszcda. E helyett a professzor kétségbeejtő nivótlansággal példálódzott a dob-utaci ügynökről, az oroszországi szemétnépről, a zsidó-néger keveredéséről, Vázsonyi Vilmosról és Sándor „Izidorról“ (— így mondta a szellemes tanár ur —) majd elmondott egy viccet az ujfehértői „sámecc“-ről (így mondta a tudós professzor ur) és patétikusan azzal fejezte be: „a cionizmus vérbe fog fulladni“. Az előadó professzor nyilván az antiszemitizmusnak akart szolgálatot tenni előadásával. Pedig csak becstelenséggel antiszemitizmus az, amely a zsidót ki akarja üzni az egyik országból, de viszont nem akarja, hogy más országba, tehát Palesztinába is letelepedhessék. És vegye tudomásul a tanár ur, hogy emé logikus és etikai állásfoglalása teljesen — izraelita felekezeti jellegű. Mert az ő állásfoglalásának méltó pendantja az, ha izraelita felekezeti újságírók sonkaesonttal hadonászva jelentik ki, hogy a palesztinai letelepülők nem elég rituálisak nekik. — Reméljük, hogy a jeruzsálemi egyetem előadói logika, etikum és nivó tekintetében mégis magasabban fognak állani mint az Uránia-mozgóbeli professzor ur s kulturális működésük a külső és belső nyelvöltögetéseket neveltségessé fogja tenni.

A paradoxonok népe

Él egy nép, mindenki ismeri, és mégis: örök rejtély. Egy kis nép — egy egész világ...

Isten kiválasztotta, az emberiség eltasztotta.

Ez a nép: a múlt, ez a nép: a jövő.

Népek támadtak és népek enyésztek el, nemzetek bukkantak fel és nemzetek virágoztak el, de van egy nép, melynek élete: olthatatlan szívósság és ez a nép sohasem élt emberin. Állandóan lefelé siklott és mindig magasabbra emelkedett; sietett a megsemmisülés felé és örök életöszönt mutatott. Ez a nép: a megoldhatatlan élet-halál.

A legreálisabb életelvek népe ez, anyagiasságba sülyedve és mégis: az álmok, az ideálok népe. Táncol az aranyborjú körül, mialatt Mózes a Szináj hegyén szemtől-szembe áll Istennel...

Hangok zúgnak, fenyegető hangok: ez a nép veszedelmes, forradalmi; a fennálló társadalmat sirba temeti. És tudjátok-e, melyik ez a nép? Ugyanaz, mely végigszenvedte a középkor inkvizíciós kinjait, mely máglya tüzeiben lelte gyötrelmes halálát, melyet elűztek a hazaföld rögéről, csak azért, mert nem engedett merev konzervativizmusából, mert önmegtagadásig ragaszkodott ősi hitéhez.

Ki ne ismerné e népet, mely fajiságát soha el nem veszítette és amelynek legjellegzetesebb tulajdonságaként épen alkalmazkodó képességét emlegetik. Ez a nép büszke az önteltségig és alázatos a lealacsonyításig.

Reményeiben a legelbizakodottabb és a leghitetlenkedőbb nép.

Az önguny népe ez és a világfájdalomé.

Ki ne ismerné, és mégis: ki tudja felfogni?!

Ki nézhetne rá bámuló csodálat nélkül?

Nagy nép vagy, Izrael; senki sem tud megérteni!

Fischer Géza dr. (Pozsony.)

Ujdonság! **BARBIN KÉSNÉLKÜLI BOROTVÁLÓ POR.** Illatos, kellemes, olcsó. Szállítás postacsomagokban is. **Ujdonság!**
Gyártja: Hungária Vegyészeti Gyár Budapest, VII., Wesselényi-u. 21. — TELEFON: J. 98-35

Mit hoznak a fővárosi választások Budapest zsidóságának?

Budapest zsidósága — és az új Városháza

Ujból korteskedés, választás izgalmaival van tele Budapest lakossága. A városatyák parlamentjének megválasztása nem kisebb izgalommal tölti el a pesti polgárt, mint az országos választás, így hát érthető az a nagy érdeklődés, amely a május 14—15-én kialakuló új Városháza iránt nyilvánul meg. A főváros meghódításáról van szó — ordítják kórusban a pártok sokszínű plakátjai, de minden párt más-képen képzelel ugyanezt. „Nem kell zsidó Budapest” — harsogja a kurzussajtó és nyomában az antiszemita demagógia. „Elég volt a gyűlöletből, a rombolásból, nem bűnös Budapest” — hirdeti a béke engesztelő hangján az ellenzéki baloldal. Akármilyen belügye is az új választás Budapestnek, a háttérben, a különböző jelszavak leple mögött, az a küzdelem fog eldőlni, amelynek eredménye fogja megszabni a magyar zsidóság helyzetét az elkövetkezendő néhány esztendőben. Nem túlzás azt állítani, hogy Budapest új városházi rezsimjének kialakulása könnyen eldöntheti az országos politika útját, épen ezért nem mellékes, melyik pártnak sikerül többséget szerezni az új városházán. A zsidóság számarányánál, de erkölcsi súlyánál fogva is komoly tényezője Budapestnek és így a fővárosi választásoknak. Nem merült feledésbe még, hogy az elmúlt képviselőválasztáson a zsidó polgároknak szilárdan felsorakozó szavazatai szereztek mandátumot sok politikusnak, így hát épen nagyon indokolt, ha a fővárosi választásokon résztvevő pártok mind maguknak akarják megnyerni a biztos győzelmet jelentő zsidó szavazatokat.

Végigjártuk a pártok választási irodáit, hogy meggyőződjünk arról, mit várhat Budapest zsidósága a Városháza új rezsimjétől. Megkérdeztük mindenütt, milyen ígéretekkel akarják a zsidó szavazatokat megkaparintani.

Az Ellenzéki Blokk igazi konszolidációt ígér a zsidóságnak

Az Ellenzéki Blokk választási irodáiban oly serényen folyik a munka, mint az amerikai nagyvállalatok közismeretlen gyors adminisztrációiban. Sok B-listás zsidó tanár, tisztviselő vesz részt a szervezés nehéz munkájában. A kurzus antiszemita pártjai nem fogynak ki az Ellenzéki Blokk listáinak gyalázásából, nem győzik eléggé hangsúlyozni, hogy a jelöltek javarésze zsidó, tehát ellenség, akire szavazni a legsúlyosabb bűn, amit valaki elkövethet. Mégis sokan sietnek, keresztények, zsidók a Blokk ajánlóiveinek aláírására. Az Ellenzéki Blokk egyik vezető politikusa így invitálta előttünk a pesti zsidóságot pártjuk zászlaja alá: Az Ellenzéki Blokk felekezeti, faji különbségeket nem ismer, de megvédelméz minden olyan megmozdulás ellen, amely fajok, felekezetek életére tör. A magyar zsidóság végigkísérhette azt a heroikus küzdelmet, amit mi, ellenzéki politikusok folytatunk a reakció ellen, kezünkben a numerus clausus és egyéb zsidó elnyomó intézmények elleni harc zászlójával. Nem kortesfogásnak szögezzük le a magyar zsidóság előtt azon ígretünket, hogy az igazi konszolidációt, a felekezeti béke, a nyugalom, a megélhetési lehetőségek konszolidációját akarjuk megteremteni Magyarországon. Ehez a

zsidó szavazatok támogatására is szükség van. Ha Budapesten a reakció uralmát felváltja a demokrácia, úgy nincs messze az idő, amikor a magyar zsidóság kijuthat abból a szomorú állapotból, amelybe a kurzus elnyomása süllyesztette. — Az Ellenzéki Blokkban optimista a vélemény afelől, hogy sikerül a pesti zsidóság tekintélyes részét ügyüknek megnyerni.

A szabadelvű párt Sándor Pál zsidó mivoltával dicsekszik

A Szabadelvű Polgári Párt listáin szép számmal vannak a zsidó közélet harcosai. A zsidó választókat a mérsékeltliberalizmus elveivel akarják meghódítani. Hiába hangsúlyozzák más oldalon, hogy a középpártoknak ma nincs jogosultságuk és a zsidó szavazatoknak nem szabad oly programot támogatni, amely félmegoldásokkal akar javítani a helyzeten. A párt különösen az Erzsébetváros zsidósága körében népszerű. Az egyik tekintélyes szabadelvű politikus így hívja fel a zsidóságot jelöltjeik támogatására: A zsidóságnak végre meg kell szabadítania magát azoktól a vádaktól, amelyek szerint mindig a szélsőségek karjaiba veti magát és destruáló folyamatok előidézője lesz. Sándor Pál politikai pályafutása elég garancia lehet a zsidó tömegeknek arra, hogy a Városházán is a reakció zsidógyűlöletével szemben fogjuk megvívni harcunkat. — A szabadelvű párt előszeretettel öleli magához a zsidóság tehetősebb kereskedőit és iparosait és így inkább a gazdagok pártjának tekinthető.

A Ripka-pártban.

A mai kormányzat mesterkelt semlegességét, a jobb és baloldal ügyes kiegyensúlyozottságát igyekezik a Ripka-párt leutánozni. Egyik vezetője így nyilatkozott a zsidósággal kapcsolatban: A magyar zsidóságnak érdeke, hogy a kormányzattal igyekezzék jó barátságban lenni. A mai kormányzat teremtett rendet az országban és a zsidóellenes hangulatot ő változtatta békés, engesztelő atmoszférára. A zsidóság méltányolja a kormányzat ezen nagy munkáját és előkelőségei mind sorainkban találhatóak.

A Wolff-párt zsidó szavazatai

Wolfféknak nem kell zsidó szavazat. „Ne legyen többé zsidó Budapest!” — harsogják a kereszténység álprófétái. A választási harc fegyvertárába mégis beiktatták a zsidószavazatszerzésnek azt az elavult trükkjét, amely a jelöltek zsidóhangzásu neveivel igyekezik hatást kelteni. Összeválogattak néhány „Mózes”, „Sámuel” keresztnevi jelöltet és a naivítás maximumának feltételezésével, zsidó polgárokat akarnak Wolffék antiszemita demagógiájuknak megnyerni. A legalacsonyabb intelligenciájú zsidó polgár sem dől be az ilyen olesó kortesfogásnak. A Wolff-párt csak a maga rövidlátásu hívei előtt érhet el sikert ilyen választási maszlaggal.

H. F.

Rendeljen osztálysorsjegyet

csak Schlesinger Samu banküzletében. Magy. kir. osztálysorsjáték főelárusító helye.
Budapest, V. Béla-utca 6. Interurbantelefon: 186-97.

Főnyeremény:

három milliárd korona.

Az összes nyeremények összege huszonhét milliárd korona.

Első osztály huzása: május 13-án és 15-én.

Sorsjegyek hiv. árai: Negyed 80 ezer. Fél 60 ezer. Egész 120 ezer kor.

Minden cionista! Móra Kunó

(a VAC tagja) szabóműhelyben dolgoztat. VII., Miksa-utca 2.

A Mult é

az eddigieknek...
A Fővárosi V...
és csakhamar...
tén zsufolásig...
dr. Kiss Arno...
lemi művészn...
nyitásával ka...
nyelven üdvö...
ovációkban re...
nagy művészn...
áriákat éneke...
ki a közönsé...
szesítették J...
verseiből és...
megható jelen...
ra lépett dr...
szentföldi di...
és tisztelői...
gyar drámai...
mondotta Pa...
kezetet, csak...
vel ezelőtt m...
tolmácsolja...
tészett kincs...
odakünn az...
itt állott ez...
jén és szav...
Jászai Mari...
gyar nemze...
földjéből, m...
gyar művés...
egy kis ola...
ahonnan a...
világ száma...
hálával és...
Nagyasszon...
akik könny...
szórják a m...

Zugó

mondatát,
állott a ke...
Jászai Ma...
keblére az...
stilusos el...
kat adott...
hunyt Maj...
nagy kom...
hasábjain...
szólamot...
a mély á...
közönség...
Rigoletto...
szövegéve...
őszinte si...
Timár Ilo...
verseket...
ismert me...
klasszikus...
sokkal fo...
máris na...
poéta ké...

A Mult és Jövő április 12-iki kulturestje

az eddigieknél is fokozottabb érdeklődés mellett folyt le. A Fővárosi Vigadó óriási nagyterme szűknek bizonyult és csakhamar ki kellett nyitni a kistermet is, amely szintén zsufolásig megtelt. Dienzl finom orgonanyitánya után dr. Kiss Arnold hatalmas beszédben méltatta a jeruzsálemi művésznap jelentőségét az új héber egyetem megnyitásával kapcsolatban. Beszéde végén klasszikus héber nyelven üdvözölte Abel Pann, akit a közönség lelkes ovációkban részesített. Relle Gabi, az Operaház ünnepelt nagy művésznője, nyönyörű héber oratóriumot és operáriákat énekelt és szünni nem akaró tapsviharok fejezték ki a közönség háláját és tetszését. Nagy ünnepségben részesítették Jászai Marit, aki Patai József és Kiss József verseiből és a zsoltárokból szavalt. Ekkor könnyekig megható jelenet következett. A függöny mögül a pódiumra lépett dr. Patai és átnyújtott a nagy tragikának egy szentföldi diszoklevelet arról, hogy Jászai Mari hódolói és tisztelői olajkertet ültetnek Jeruzsálem mellett a magyar drámai művészet büszkesége nevére. „Jászai Mari — mondotta Patai — nem ismert soha sem fajt, sem felekezetet, csak egyet ismert: művészetet! És amikor öt évvel ezelőtt még az izzó izgalmak idején arra kértük, hogy tolmácsolja nekünk halhatatlan művészetével a héber költészet kincseit, egy pillanatig sem habozott és mialatt odakünn az utcán dúltak a felkorbácsolt szenvedélyek, ő itt állott ezen a dobogón, a Mult és Jövő első kulturestjén és szavalt nekünk Bialikot és Csernichovszkyt. Mert Jászai Mari nem ismert politikát, csak művészetet! A magyar nemzet telket ajándékozott Jászai Marinak hazánk földjéből, melyen egykor ércszobrok fogják hirdetni a magyar művészet nagyszonyának nagyságát. És ugyanakkor egy kis olajfakert fog illatozni az újjáéledő Szentföldön, ahonnan a judeai próféták szeretetet hirdettek az egész világ számára. És ültetni és öntözni fogják a kis kertet hálával és szeretettel azok a cioni visszatérők, akikről a Nagyszony az imént a gyönyörű zsoltárt mondotta, azok, akik könnyel vetettek és dallal aratnak, azok, akik sirva szórják a magot és újjongva lengetik a kéréiket!”

Zugó tapsorkán szakította félbe Patai minden egyes mondatát, majd az egész közönség mint egy ember felállott a kelyéről és percekig állva éljeneztek és tapsolták Jászai Marit, aki meghatottságtól könnyezve szoritotta keblére az átnyújtott oklevelet. Kálmán Oszkár hatalmas stílusos előadásával emelte az est fényét. Szentföldi dalokat adott elő eredeti héber szöveggel, majd a nemrég elhunyt Major J. Gyula emlékére „Az utolsó főpap” című nagy kompozícióját, amely annak idején a Mult és Jövő hasábjain jelent meg. A zongorán Dienzl kísért, a hegedűszólamot pedig Gyenes Lili adta elő bravurosan és azzal a mély átérzéssel, mellyel önálló hegedűszámát vitte a közönség szívébe. Nosti Elza, a kiváló operaénekeső a Rigoletto Gilda-áriáját adta elő a jeruzsálemi Opera héber szövegével és ezzel, valamint Goldmark áriájával osztatlan őszinte sikert aratott. Mint új tehetség mutatkozott be Timár Ilona szavalóművésznő. Kiss József és Patai József verseket szavalt frenetikus hatással. Új zonorafenoment ismert meg a közönség, a 12 éves Farnadi Edithet, akinek klasszikus műsorát és zsidó népdalait egyaránt lelkes tapsokkal fogadták. A legnagyobb művészi jövő vár erre a máris nagy-kis művésznőre. Peterdi Andor, a nagynevű poéta két gyönyörű új versét olvasta fel, amelyet lelkes

„Francck”

Ezt a szócskát mindig hozzá kell fűznie akkor, amikor Ön a valódi

Francck kávépótlékot

kívánja . . . Miért? . . .
Hogy mást ne kapjon!

Ügyeljen bevásárlásainál gyári védjegyünkre, a „kávédarálóra”!

tapsokkal honorálták. A kulturest keretében vett bucsut a pesti közönségtől Abel Pann, aki itteni tapasztalatait adta elő kacagtató, humoros tükröztetésben, miután komolyan — úgy mond — a pesti közönséghez a Nemzeti Szalóban szökött, az ő igazi nyelvén, a színek és vonalak nyelvén. Előadását Patai tolmácsolta a héber eredetiből és a közönség dörögtől kacagással élvezte Abel Pann finom humorát.

Széljegyzetek

Jókai Mór: *Bizony mondom, hogy ha más országban az antiszemitizmus embertelenség, úgy Magyarországon az még azonfelül hazafiatlanság is. — Ezzel szemben egyeseknek az a véleménye, hogy Magyarországon csak akkor nem lesz antiszemitizmus, ha bekövetkezik: a zsidóember-telenség.*

Tacitus, római történetíró szerint Hierosolyma, azaz Jeruzsálem nevében benne van a Solymi lyciai népnek a neve. — Félő, hogy századok múltán akad majd történetíró, ki hasonló szófejtéssel a cursus szóból a latin ursus = medveviadal szó alapjelentését fogja kiérezni.

Zola szerint az antiszemitizmus vagy egy politikai pártnak a fegyvere, vagy egy nagy gazdasági összeomlásnak az eredménye. — E szerint tehát, ha egy nagy gazdasági összeroppanás eredménye: a zsidók gazdasági érdekelttségének tönkrementése, akkor bekövetkezik: a filoszemitizmus. Az előtétel ideje itt van. Várjuk a következményét.

Három tárgy volt különösen félelmem fantáziájának. Azok a nagyszakállu zsidók, azután a veszett kutyák és az élve eltemetés. Leghamarabb kibékültem a zsidókkal; hanem a kutyáktól még most is félek. — Tévedés azt hinni, hogy e szavak a minapi választó népgyűlések valamelyikén hangzottak el. Bár vannak szónokok, kik azt állítják, hogy leghamarabb kibékültek a zsidókkal, hanem a — kíváncsiakat megnyugtattuk: e sorokat Jókai írta. (Merc.)

Elsárgult lapok

Irta: Dr. Schönfeld József

A Zsidó Szemle szerkesztősége elhatározta, hogy régi cikkeimből és beszédeimből, melyek az elmúlt 15 év alatt lapunkban megjelentek, egy kötetre valót összegyűjt és kiadja. Rég elmúlt időknek emlékei kavarnak össze-visszaságban agyamban, ahogy az elsárgult régi lapokat böngészem, hogy az érdekesebb dolgokat összegyűjtem. Egy letűnt korszaknak története ez, szinte elfelejtett dolgok s magam is néha megdöbbenek, ha egy-egy írásomra akadok, melyről alig akrom elhinni, hogy én írtam. Magam előtt is teljesen újaknak tűnnek fel ezek a régi dolgok; az ugynevezett régi jó idők emlékei.

És megdöbbennek a rég megállapított igazságok, amelyek szinte mértani pontossággal úgy következtek be, amint mi, akkor még „gyerek“-esű cionisták azt előre láttuk és irtuk. Az idő vihara elsüvitette fejünk felett, fürtjeink őszbe vegyülnek és vissza-vissza nézünk fiatalágunkba, a múltba, hogy erőt merítsünk a ma sivárságában.

És elvonulnak előttem a magyarországi cionista ut-törők, lelkes és fáradhatatlan apostolai; a hősök, akiken eleinte mosolyogtak, majd agyonhallgattak, míg végül a legvadabb támadások, sőt denunciaciók céltáblái lettek. Fiatalos tüzzel és temperamentummal megirt vita-iratok és ellentámadásba átmenő írások követik egymást a sárka lapokon. A felekezeti sajtó féktelen izgatása a galiciáiak ellen, — a Zsidó Szemle „Galicianizmus“ sorozatban védelmébe veszi a zsidó testvéreket. A szárnyát bontogató Mult és Jövőt egy lengyel-barátságban utazó fiatalember denunciaciója, leleplezzük a pamphlettes árulót. A felekezeti költő felekezeti nélküli lett és így írja pén-tek estére szóló hangulatos verseit. Lux Terka asszony megpróbálja korrigálni a bibliát, Tseh bácsi menti meg a hazát a cionistákkal szemben, a dohány-utcai templom-ban egy esküvőn a jóbartok a hatikvát énekelik — ami akkor „botrány“ volt. Az orthodox és neolog „felekezet“ harcai az egységes autonómiaért illetve ellene. Az országos zsidó nagygyűlés, amelynek bankettjén az akkori virágkorát élő Makakbea volt a vendéglátó. Szabolcsi Miksa, Bacher Vilmos, Mezey Ferenc, Winterberg Gyula, Bakonyi Samu, és a zsidóság többi nagyfeju vezérei jelennek meg a Makkabea bankettjén és tesznek őszinte vallomást, — persze titokban és bizalmasan — a cioniz-mus mellett. Ki hinné ezt ma?

Majd jön a palesztinai iskolai harc a haifai techni-kum héber tannyelve ügyében. A Bélis-per. A kievi vér-vád, amikor megint a Makkabea rendezte a pesti zsidó-ság nagy tiltakozó gyűlését. És a „Lipótvárosi levelek“... A hitközségi harcok. Harcok a zsidó radikálisok, a Galileisták, a Pogányok ellen, évekkal a forradalom előtt... Bevált jóslások. Herzl, Demény, Bokor, Nordau gyászkeretes lapjai.

Gyűjtöm-gyűjtöm az írásokat, nem tudom, melyiket szeressem melyiket hagyjam ki. Hogy a könyv megjelenhetik-e, ez attól függ, hogy a Zsidó Szemle olvasói mennyiben fogják követni a szerkesztőség felhívását. A magam részéről nem kívánok az ügybe befolyani.

Reám való tekintettel senkinek sem kell a könyvet előfizetnie. En — ha a könyv nem jelenik is meg, — mindenestre gazdagabb leszek; gazdagabb egy tapasztalat-tal. De úgy érzem, hogy a magyarországi cionizmus ügyének tennék nagy szolgálatot, ha ennek az érdekes kornak szinte a történetét visszaadó írásokat egybe lehetne szedni és kiadni. Ha akarjátok...

Izrael gondolatvilágából

Házasság közvetítés

Egy római urnő megkérdezte Rabbi Jósze ben Cha-laftát: „hány nap alatt teremtette Isten a világot“. Ez azt felelte: hat nap alatt. — Kérdezte: „És azóta mostanáig mit csinál“. Azt felelte: „Összehoz házasságokat“. — Erre a római urnő azt mondotta: „hát ez az ő művé-szete? én is képes vagyok ilyesmire, ahány szolgám és szolganóm van, egy rövid óra alatt összepárosítom őket!“ Felelt Rabbi Jósze: „Ha szemeidben ez a dolog könnyű is, de nehéz az az Isten előtt, akárcsak a Vörös-tenger kettészelése“. Rabbi Jósze elment, a matróna pedig ezer szolgáját és szolganóját sorba állította s ki-adta a rendeletet: ez nőül fogja venni azt, emez pedig emezt s párok gyanánt összeszedte őket az éjjel. Másnap reggel megjelentek előtte; az egyiknek feje volt beverve, a másiknak szeme kitépve, a harmadiknak karja kiránt-va, a negyediknek lába összetörve. Az urnő kérdezte: „mi történt veletek“. El kezdte mondani az egyik: én nem akarom ezt, a másik mondta: én nem akarom azt és így tovább. Erre az urnő Rabbi Jószt hívatta és mondta: igen; a te tanításod, amit mondtál, jó és való. (Berésisz Rabba 68)

A zsidóság léte

Volt egyszer egy király, akinek palotáját nyitó kis kulcsa volt. Gondolta magában: „ha magában hagyom a kulcsot, elveszitem, tehát jó lesz, ha lánchoz kötöm és akkor, ha ki is esik, megtalálom a lánc utján“. A király: Isten. Ő mondja: ha Izraelt úgy hagyom amint van, el-tűnik a többi népek között, ép ezért odaláncolom szent nevemhez és élni fog általa. (Jer. Taanis 2)

A nép és a tórája

Mondá Eljáhu: Egyszer vándoroltam egyik helyről a másikra. Jött hozzám egy ember s beszélgetett velem vallási dolgról. Többek között mondá nekem: „Két dolgot hordozok szívemben, mindkettőt nagyon szere-tem, a Tórát és Izraelt, de nem tudom, melyik előbbre való“. Feleltem neki: az emberek rendszeren azt mondják, hogy a tóra előbbre való mindennél, én azonban azt mondom: a szent Izrael szeretete fontosabb.

(Tana di bé Eljehu 15)

Őszinteség

Rabbi Méir azt tanította: Az ember ne unszoljon mást, hogy lakomához való meghívását elfogadja, ha ugyanis tudja, hogy nem fog nála enni; ne ajánljon fel neki ajándékot, ha ugyanis tudja, hogy nem fogja elfo-gadni; ne tüntesse úgy fel, mint egy hordó bort nyitna meg kizárólag az ő tiszteletére, holott a hordó tartalmát el akarja adni a kalmárnak s azért kell megkezdeni; ne ajánlja fel neki az olajkorsóját, hogy kenje magát belőle, holott az olajkorsó üres. (Chulin 94)

Mar Zutra Szirkából Mechuza felé ment. Az uton találkozott Rovo és Rabbi Szafró nevű tudósokkal, akik ellenkező irányban mentek. Mar Zutra azt hitte, hogy elébe mentek s ezért így szolt nekik: „Mestereim, minék fáradtatok annyira“. Erre azt mondta neki Rabbi Szafró: „Nem tudtuk, hogy a Mester jön, különben annál inkább elébe siettünk volna“. — Az eset után Rovo szemrehá-nyást tett Rabbi Szafrónak, amire ez azt mondta: „hiszen félrevezettük volna őt“. (Chulin 94)

CSÁNGÓ JENŐ bőröndös és bördíszműáru különlegességek

Budapest, Rákóczi-ut 39, József-körut sarok.

Telefon 1 József 129-25.

Utravaló*)

Irta: *Albert Einstein*

Héber egyetemünk megnyitása a jeruzsálemi Skopus-hegyen oly esemény, mely nemcsak jogos büszkeséggel kell, hogy eltöltsön bennünket, de amely elgondolkozásra is kell, hogy bírjon.

Az egyetem az a hely, melyben az emberi szellem egyetemessége megnyilatkozik. A kutatás és a tudomány céljának csak az igazságot ismeri. Ezért természetes, hogy azok az intézetek, amelyek a tudományt szolgálják, összekapcsoló elemei a népeknek és embereknek. Manapság, sajnos az európai egyetemek legtöbbször a nacionalista szellemtelenségnek és egy elvakult türelmetlenségnek táptalajai, mely minden a saját népükkel vagy fajukkal idegen ellen irányul. Emiatt különösen a zsidók szenvednek, nemcsak azért, mert megakadályozzák őket a szabad cselekvésben és a szabad önképzésben, de azért is, mert a legtöbb zsidó különösen idegennek érzi magát a nacionalista szűkkeblőség eme szellemével szemben. Egyetemünk születése napján azt kívánom, hogy egyetemünk mindig ment maradjon ettől a rossztól, hogy a tanítók és diákok mindig annak tudatában legyenek, hogy akkor szolgálják legjobban népüket, ha összekapcsolják őt az emberiséggel és a legmagasabb emberi értékekkel, melyek többé nem egy nemzetéi.

A zsidó nacionalizmus ma szükségszerűség, mert csak nemzeti életünk megszilárdulásával hárrhatjuk el azokat az összeütközéseket, melyek alatt a mai zsidó szenved. Bárcsak eljönne az az idő, midőn ez a nacionalizmus annyira magától értetődő dologgá lett, hogy nem kell külön hangsúlyoznunk. Multunkkal és népünk jelenkori munkájával való összekapcsolódásunk adja meg az egész világgal szemben való fellépésünk biztosságát. De éppen tanítóintézeteink legnemesebb feladatuknak kell, hogy tekintsék, hogy mentesen tartsák népünket a nacionalista képzelődéstől és agresszív türelmetlenségtől.

Egyetemünk egyelőre szerény vállalkozás. Nagyon helyes elv, hogy először néhány kutató-intézettel kezdjük és az egyetem szervesen fog kifejlődni. Meg vagyok győződve, hogy ez a fejlődés gyors lépésekkel halad előre és hogy az idők folyamán teljes tisztaságában bebizonyosodik e helyen, milyen teljesítményekre képes a zsidó szellem.

Különös feladata támad az egyetemnek népünk kézműves rétegei szellemi vezetésében és nevelésében. Nem akarunk Palesztinában ismét olyan városi népet teremteni, mely úgy él, mint Európa városaiban, és magával hozza Európa polgári eszmevilágát; dolgozó népet akarunk, elsősorban zsidó falut, és azt akarjuk, hogy a kultúra javai ezeknek a dolgozó rétegeknek is hozzáférhetőkké legyenek, különösen mert tudjuk, hogy a zsidók bárminő külső körülmények között is mindenképp fölébe helyezik a műveltséget. Itt az egyetem feladata, hogy egészen ujszerűt alkosson, hogy eleget tegyen a Palesztinában kifejlődő népi élet szükségleteinek.

Mindnyájan együtt akarunk dolgozni azon, hogy az egyetem teljesíthesse feladatát. Bárcsak utat főrne magának a zsidóság széles rétegeiben ez úgy jelentőségének megismerése!

Akkor egyetemünk csakhamar nagy szellemi közép-ponttá fejlődik ki, mely tisztelettel tölti el az egész művelt emberiséget.

*) A prágai „Selbstwehr“ egyetemi ünnepi számából vesszük a világhírű tudósnak, a héber egyetem büszkeségének, Einstein Albert professzornak ezen mélyszántású cikkét.

IRODALOM — MŰVÉSZET

Bródy László: Nap nap után

(Verseik. Athenaeum-kiadás, Budapest. É. n. 79° l.)

A modern líra Paul Verlaine óta gazdagodott intenzitásban. A líraiság felszín-síkja ugyan nem nyult el az érzelem-körök külső hullámgyűrűig, de a hangulatok azonossága mellett a tartalom gazdagabb, sűrűbb, duzsabb lett. A költői alanyiség alászállt a belső megérzések mélységébe és azóta: a kifejező hangok tarkábban, változatosabban, tóduló elevenséggel szökkennek föl. Bródy László költészetében a volt idők elsiratott gondolatai és érzelmi felületük irányában is terjedtek eddig megjelent művei óta, mélységükben pedig színes duzzadással újabb, dallamosabb területregekre bukkantak. A költő egyéni meglátásokban, kiformált utakon görgeti maga előtt az élet-halál problémáját. A zengő ember megoldás-keresése: halk, egyszerű, imaszerű és bensőséges. A hangjának nincs retorikai zöngéje, midőn a reflexiókat beleolvasztja a szubjektív érzésárba. És a gondolat-érzelem vegyülő terheességének harmatos lecsapódása: a tisztán lüktető lírai líra.

Bródy László költészetének két jellemző velejárója: a pesszimizmus és a tragikum. A költő szereti az életet, mert az élet önmagáért szép. És a költő élete mégis csak keserűség, bánat, fájás. Miért? Mert a dalok poétája nem tudja behunyni a szemét, látja a valóságot nyersen, fekete felhősen és mégsem tudja eldobni magától a józanságot. Tragikus összeütközés ez, szomorú és gyászos. A vergődő küzdelemben elbukik a nagy Élet, a Minden-ség. Új világot kell keresni. És Bródy László megtalálja a Szépet: a természetben és az álomvilágban.

A városi élet nyög és robot, a sikátorok világa kegyetlen. A napi dáridók hőse vérrel itatja diadalainak útját. A becsület robotba török. A szűk élethatárok között a munka éhbéres jutalma nem ad lélekörömet. Durvaság, gonoszság, jaj... ez az élet. De kint a szabadban, az ibolyás tavaszban, „Közelebb az Istenhez“ megfehérül a lélek és az Örökegyhez magasztosulnak fel a költő érzelmei, szavai. Itt lehet panaszkodni, kérni, keseregni, a szent mezőkön, a virágok között, Isten előtt. Itt a költő már nem egy ember, hanem a mindenkik követe, a világ szónokája. Itt már nincsenek emberek, kiknek lelkében elhervadt az idealizmus, itt tisztaság van, új világ, nem olyan, mint amott. Hol „Aranyon kel minden erő, mosoly, emlék“.

Az álomvilág pedig még ragyogóbb. bár álmodni, a jövőt rajzolni ma már nem lehet. Miért? Rózsa elment. A Rózsa dalok csak a multban voltak pajkosan üditők, hívők, vadul rajongók és szédítően természetszerűek. A Rózsa ciklus lázas, szernádós dalai, melyek utóbb szerelmes hangversennyé fokozódtak, ebben a kötetben a „Szomorufűz“ elegikus hangú panaszdalaiavá tompultak elfojtott akarással, tört büszkeséggel, keserű daccal. Újabb tragédia... Az egyetlen öröm is feketébe fulladt. Az önalkotta kis világ fényezői is kialudtak. Rózsa elment... Hirtelen, légiesen, futó szél ragadta el a tövestül. Hideg lett az egész világ, mert

Nem lesz már Rózsa, május,
Rózsás május
Soha többet, soha többet.

Bródy László verseinek e kötetében elvonult a tavaszi vihar is. A lombos fák gallyai frissen, elevenen, lehelve omlanak el a napban. A Párisról álmodás csalogató szívárványa eltűnt. A költő a Bánat-uccában nézdegéli az embereket...

Zs. J.

Ne vegyen raglánt, férfiruhát, míg nem látta **Schnur Henrik** hirdetését Rákóczi-ut 15

Weltgeschichte des jüdischen Volkes in zehn Bänden. Jüdischer Verlag, Berlin, NW. 7. Dorotheenstrasse 35. Épp most jelenik meg a kiadóvállalatnál S. Dubnownak nagyszabású történelmi munkája. Heinrich Graetznek több, mint ötven évvel ezelőtt megjelent „Geschichte der Juden“ (A zsidók története) című műve után Dubnow történelmi munkája az első, mely modern szempontok szerint és a legújabb tudományos kutatások eredményeinek felhasználásával hasonlóan széles alapon vállalkozik a zsidó történelem megírására. A történelmi mű három ciklusra oszlik. Az első (I—III. kötet) foglalja magában a keleti korszakot, a második (IV—VII. kötet) a nyugati korszakot és a harmadik (VIII—X. kötet) a legújabb történelmet. A legutolsó három kötet „Neueste Geschichte des jüdischen Volkes“ (A zsidó nép legújabb története) címmel már megjelent a Jüdischer Verlagban. Az első kötet dr. A. Steinberg fordításában március végén jelenik meg és kezdi Izrael népének keletkezésével, végzi a babyloniai számkivetéssel; a második ez év szeptemberében, a harmadik decemberben. 1926-ban jelenik meg a IV., V., VI. és VII. kötet. A már megjelent kötetek (VIII—X.) mint a „Weltgeschichte“ utolsó kötetei újból kiadásra kerülnek, úgy hogy 1926. végére az egész mű teljesen megjelenik. A művet fementes papíron Didot-Antiquával a legnagyobb gonddal nyomtatják. Megjelenik egy egészvászor- és egy felbörkötéses kiadás. Minden egyes kötet terjedelme kb. 500—6000 nagykötvet oldal, a lezárt munka összes terjedelme eszerint jóval több, mint 5000 oldal. A kiadóhivatal az egész műre mérsékelt áru aláírást boesát ki. Közlebbieket egy nyoleoldalal prospektusból lehet megtudni, melyet a kiadóhivatal ingyen küld meg.

Különösen figyelemre méltó a nagy munka elején, az első kötethez írott bevezetés. Ez tájékoztat Dubnow alapfelfogásáról és a korábbi theologiai és spiritualista felfogásokkal ellentétben szociologiai módszeréről.

Zsidó Hitéleti Lexikon I. kötet. (Szerkeszti Lebovits József főrabbi, a „Magyar Zsinagóga“ szerkesztője. Mohács, 1925.) Lebovits József főrabbi szerkesztésében először jelenik meg világi nyelven a zsidóság vallási törvényeinek és szabályainak lexikális rendszerbe foglalt kézikönyve. Hézagpótló munka indult el hivatást betöltő útjára ezzel a vállalkozással. Az a sajnálatos tény, hogy a zsidóság körében mindjobban hanyatlanak az ősi erények: a vallásosság, az összetartás és a családi élet nemes felfogása, szükségképpen követelte egy oly műnek elkészítését, melyből minden zsidó ember megismerheti a vallás-kodex tanait és rendelkezéseit. De nemesak a belmisszió szempontjából fogadjuk a Zsidó Hitéleti Lexikon megjelenését igaz érdeklődéssel, szükség volt e munkára a zsidóság eszméivel kapcsolatosan elhangzott rágalmak elhárítása miatt is. Hadd olvassa mindenki, mi is van abban a sokat támadott Talmudban és Schulechan Aruchban! És nyilvánvaló lesz, hogy azt a zsidót érheti csak támadás, ki eltávolodott ősi vallásának szellemétől és az asszimiláció folytán idegen eszmekörbe tévedt.

A Zsidó Hitéleti Lexikon az eredeti forrásokból merítve és azokhoz szigoruan alkalmazkodva egyéni feldolgozásban és összeállításban adja azokat az előírásokat, melyek a zsidó hitéletben tényleges alkalmazást nyernek. A lexikon technikai összeállítása a legmodernebb szempontok figyelemmel tartásával történt. Minden címszó, illetőleg cikk a magyar és héber nyelvű megjelölés után rövid bevezetést ad a tárgyalt anyag szelleméről, azután következnek a pontokba foglalt törvények a források feltüntetésével. A lexikon könnyen kezelhető, utalásaiban követ-

kezetes és rendszeres. A mű kiállítása kedvező, nyomdai vonatkozásában is gondos szerkesztői munkára vall. A Zsidó Hitéleti Lexikon megrendelhető a „Zsidó Szemle“ útján is. A két kötetre tervezett kézikönyv havonta egy ivben jelenik meg. Előfizetési ára egy évre 100.000 K. —

FELHIVÁS

Felkérjük t. előfizetőinket, hogy a mult számunkhoz mellékelt előfizetési iven dr. Schönfeld József „Tizenöt év“ című művére előfizetőköt gyűjteni és az előfizetési díjakat beküldeni sziveskedjenek, mert a könyv csak az esetben fog megjelenni, ha kellő számú előfizető lesz.

A „Zsidó Szemle“ szerkesztősége.

PERZSA- és gyári szőnyegek
futók, átvetők
OLCSÓ ÁRUSÍTÁSA
SOMOGYI LALOS VII. DOB UCCA 22.

Orthodox koser
Salamonné izletes és olcsó konyhájáról próbaebéddel meggyőződhet. Havi és heti abonnenseket elfogadok. Bejáró vendégeknek tartalmas étlap.
Bpest, VI., Király-utca 8, I. 42.

Gyertyatartókat

különböző nagyságban gyárt és gyári áron ad
MIKA, rézarugyár,
Bduapest, VII., Kazinczy-u. 47. Telefon: József 128—27.

Szobafestést,

mázolást elsőrangú kivitelben végez
TENCZER
VIII., Főherceg Sándor-utca 23/a.
(Horánszky-utca sarok.)

Elsőrendű férfiruhákat hozott anyagból is, a leglegelegánsabb kivitelben készít
Szilágyi Antal, férfiszabó
VII., Wesselényi-utca 71.
Elsőrendű munka! Szolid árak!

Kérelem és felhivás

Meg akarom írni a magyarországi cionizmus szegényes történetét és kérem összes elvbarátaimat, hogy a birtokukban levő adatokat rendelkezésünkre boesátani sziveskedjenek. Különösen kérem a vidéki és az elszakított területeken lakó elvbarátaimat, hogy közöljék velem az ott fennállott egyesületek rövid történetét. Köszönettel veszek minden jegyzőkönyvet, brosurát vagy újságcikket, amely erre vonatkozik.

BISSELICHES MÓZES
V., Pannónia-utca 10/b.

Kérjük lap esetleges zéséről benn kedjenek, tehessük.

A jeruz zsálemi egyet alapköltétele Föbök közü lord Allenby, valamint a j és 52 egyet nyitólóadást tanár tartott Samuel végé

Héber a cionista felkérte dr. óta szenteli zásának és dolgozataiva nyelvkurzus orvos, szive hete tartja kedden és szerda este ségben.

A b zsidók ebb már mege vagy éppe hittet ford hoz: Sajj kot mind szenvedők tulnött a ponta sok kedett, m meghalt. bizonyos, segítette zsidóság

A lése Tap zsidó hit zsidó eg mond — télyt, m nyítsa. A van hiv lások zsidóság nünket ünnepel A havába márciu nem k

H I R E K

Előfizetőinkhez!

Kérjük az igen tisztelt előfizetőinket, hogy a lap esetleges kimaradásáról vagy késedelmes érkezéséről bennünket esetről-esetre értesíteni sziveskedjenek, hogy a szükséges intézkedéseket megtehessek.

A kiadóhivatal.

A jeruzsálemi Einstein-fakultás alapkövetétele. A jeruzsálemi egyetem Einstein nevét viselő fizikai fakultásának alapkövetétele április 2-án nagy ünnepséggel ment végbe. Főbbek között jelen voltak: lord Balfour, Herbert Samuel, lord Allenby, Weizmann, Sokoow, Bialik és Achad Haam, valamint a jeruzsálemi egyetem szenátusának összes tagjai és 52 egyetem és tudományos intézet képviselői. A megnyitóelőadást a Tud. Brit kir. Akadémia nevében Schuster tanár tartotta. Az alapkövetétel ünnepi aktusát sir Herbert Samuel végezte.

Héber tanfolyamok. A „Zsidó Szemle“ szerkesztősége a cionista elvárások általános óhaját teljesíteni akarva, felkérte dr. Kiss Lajos urat, lapunk munkatársát, ki évek óta szenteli magát a héber nyelv és irodalom tanulmányozásának és ezen a téren mind fordításaival, mind eredeti dolgozataival értékes munkát végez, hogy vegye át a héber nyelvkurzusok vezetését. Dr. Kiss Lajos, aki különben orvos, szívesen vállalta ezt a feladatot és már a harmadik hete tartja élénk modorban előadásait. A kezdők kurzusa kedden és szombaton este 8 órakor, a haladóké pedig szerda este 8 órakor van a Király-utca 36. I. em. helyiségben.

A bodrogkereszturi csodarabbi halála. Zsidók és nem zsidók ebben az országban, akik válaszuton voltak, akik már megelégték a sors különösen kegyetlen csapásait, vagy éppen elkerülni akarták azokat, csodálatosan buzgó hittel fordultak a jelenkor egyik leghíresebb csodarabbijához: Sajele Steinerhez. Neve jelentette az igazi eadikot minden zsidó ember előtt, ki imával segíteni tud a szenvedőkön és jövőbelátásával tanácsot tud adni. Híre túlnőtt a határokon és messze földről jöttek hozzá, naponta sokszor százan is. Az utóbbi időben sokat betegeskedett, míg aztán az egész zsidóság őszinte szomorúságára meghalt. Nem fontos kutatni működésének lényegét, de az bizonyos, hogy szent zsidó ember volt és sokszor megsegítette a bajban lévőket, sokat közülünk térített vissza zsidóságához.

A jeruzsálemi zsidó egyetem megnyitásának ünnep-lése Tapolcán. Főtisztelendő Eisenberger Géza, a tapolcai zsidó hitközség főrabbija, pészachi beszédét a jeruzsálemi zsidó egyetem méltatásának szentelte. A zsidóság — úgy mond — már majdnem egy évezrede nélkülözi azt a tekintélyt, mely a diaszpóra zsidóságának vallásos életét irányítja. A zsidó egyetem a hajdani zsidó főiskolák szerepét van hivatva betölteni, mely mind tudományos, mind vallásos téren vezetője és irányítója lesz az egész világ zsidóságának és áldásos működésével közelebb visz bennünket azon időhöz, amikor egyetértésben és szeretetben ünnepelhetjük majd a Pészach Leoszidót.

A márciusi palesztinai bevándorlás. Március havában a bevándorlók száma 3000-en felül volt. A márciusban érkezett turistákról a kimutatás még nem készült el.

Vészi Józsefné elnöklésével nagyszámu rendezőgárda buzgólkodik, hogy minél kedvesebbé és színesebbé varázsolja a május 11-én este 7 órakor az Alapítványi Leánygimnázium udvarán rendezendő tavaszi ünnepélyt. Az Alapítványi Leánygimnázium Jóbarátainak Szövetsége rendezi az ünnepélyt, az intézet lelkes tanári kara vonultat föl kb. 250 növendéket, szindarab, daljáték, modern játékok és táncok keretében. A tavaszi ünnepély helyszínén nagy buffet állítatik fel, a befolyó jövedelem jótékony célra fordítatik.

Az első felolvasások a jeruzsálemi egyetemen. A jeruzsálemi egyetem megnyitási ünnepsége alkalmából április 3-án a következő felolvasásokat tartották: Landau Edmund göttingeni tanár: „Megfejtett és megfejtetlen kérdések az elemi számok tanában“. Brodetzky leedszi tanár: „A dinamika alapszabályai“ (Aristotelestől Einsteinig). Dr. Ehrmann berlini orvostanár: „Javitási előterjesztések az orvosi tudomány tanszakában“.

Az Óbudai Balbatim Bikur-Cholim Egyesület 1925. április hó 12-én tartotta meg évi rendes közgyűlését, amelyen a vezetőség beszámolt az 1924. évben kifejtett munkájáról. Ez az egyesület idestova 120 esztendeje áll fenn. Támogatja a szegény betegeket és szükölködőket, a zsidó ünnepek alkalmából pedig rituális kosztal látja el a körházi betegeket. Specialitása: szegény barmicvah-fiuknak felruházása és a haftórára való taníttatása. Minden barmicvah-fiu, tekintet nélkül szülei anyagi viszonyaira, imakönyvet kap ajándékkul. A közgyűlés a részletes évi jelentés és számadás tudomásul vétele után megválasztotta az elöljáróságot és a választmányt. Elnök: Weisz Mór H., alelnök: Auspitz Manó. Elöljárósági tagok: dr. Vörösvári Miklós, Weisz Simon S. L., Weisz Sámuel, Glück Emil, Sprony L. Zsigmond, Klein Jakab, Klein Kálmán, Denhof Mór. Pénztáros: Löffler Miksa. Számvizsgálók: Weisz Jónás,

Mászki Fiumében. Dr. Frank József fiúmei rabbi pészach utolsó napján lendületes olasz beszédben szólt a jeruzsálemi egyetem fontosságáról és Herzl Tivadar emlékének hódolt. Szónoklata végén becsületbeli kötelességként állította minden zsidó elé: áldozni a Keren Kajemeth, a Keren Hajeszod, a Michlala Ivrit (héber egyetem) céljaira.

Tavaszi ünnepélyt rendez május 11-én az Alapítványi Leánygimnázium udvarán este 7 órakor (Munkácsy-utca 5-7) az Alapítványi Leánygimnázium Jóbarátainak Szövetsége. Az intézet 250 növendéke daljátékot, szindarabot, modern játékokat és klasszikus táncokat mutat be. Az intézet kiváló tanári kara lázas munkával készíti elő ezt a pompásnak ígérkező tavaszi esti ünnepélyt. A nagyszámu rendezőgárda, élükön Vészi Józsefnéval, fáradságot nem ismerő munkával buzgólkodik, hogy minél élvezetesebbé tegyék az ünnepélyt.

30 év az újságok szolgálatában. Ugy értesülünk, hogy Erdős József, a Rudolf Mosse hirdetőiroda ügyvezető igazgatója, most ünnepelte harmincadik évfordulóját annak a tevékenységnek, melyet a magyar hírlapok szolgálatában kifejtett. A hosszú idő alatt Erdős József egyike volt a legtevékenyebbeknek, aki a hírlapi reklám terén azzal is nagy érdemeket szerzett, hogy ennek a hirdetői ágának évek során fejlesztője volt. Buzgó munkája harminc évét megszakítás nélkül a magyar hírlapkiadás szolgálatában töltötte, részint mint lapkiadó is, utóbb pedig a Rudolf Mosse világcég hívta meg ügyvezető igazgatónak magyarországi hirdetés- és reklámozástálya élére. Hittestvérünket, Erdős Józsefet, aki nemcsak tehetséggel, de becsülettel végezte munkáját, kartársai a harmincadik évforduló alkalmából meleg ünneplésben részesítették.

Mizrachi-bank nyílt meg Palesztinában. Április 12-én nyílt meg Jeruzsálemben az 50.000 font alap-tökéjű Mizrachi Bank.

Patai József dr. előadása Palesztináról a budai Vigadóban. A budai izr. hitközség május 7-én este fél 8 órakor a budai Vigadóban kultürestélyt rendez, melynek keretében Patai József dr. fog előadást tartani Palesztináról. A műsoron szerepel még Kálmán Oszkár, a m. kir. Operaház tagja szentföldi énekekkel és Engel Iván zongoraszámokkal. Belépődíj nincs. Vendégeket szívesen látnak.

Lazarus Adolf főkantor halála. A pesti izr. hitközséget és mellette a főváros zsidóságát is nagyon érzékenyen sújtja az a szomorú csapás, amely Lazarus Adolf, a dohány-utcai zsinagóga kiváló főkantorának halálával érte. Lazarus Adolf idősebb kora ellenére a legutolsó napokig pontosan végezte funkcióit, sőt a husvéti istentiszteletek kántori teendőit is elvégezte még közismerten kiváló előimádkozásával. A halál hirtelen ragadta ki abból a körből, amelynek évtizedeken keresztül legkedveltebb, legtiszteltebb tagja volt. Lazarus énektudása nem volt a jó kántorok sablonos tudása, hanem megvolt benne a nagy énekesek zenei műveltsége és kifejlett technikája. A zsidó egyházi zenének tanulmányozója, egymaga művelője is volt, sőt az a deklamáló stílus, amelyet tora-olvasásainál alkalmazott, mindenütt követésre indította a zsidó kántorokat. A pesti zsidóság különösen kedvelte a zsidó egyházi életnek ezt az értékes egyéniségét, aki puritán jellemével és emberszeretével sok barátot szerzett magának. Temetésére a pesti zsidóság mélyeséges gyászja kísérte el.

Barmicvah. Április 25-én a józsefvárosi templomban szép ünnepély keretében folyt le Seiler Ignác elvbarátunk József nevű fiának Barmicvah-avatása. Liebermann Manó rabbi magasszárnyalású beszédben üdvözölte a zsidó eszmék leendő új harcosát. — Seiler Ignác ez uton is köszönetét nyilvánítja mindazoknak, kik szíves gratulációjukkal felkeresték és ez alkalommal 50.000 koronát adományozott a Zsidó Szemle sajtóalapjára. — Schleifer Abraham ugyancsak 50.000 koronát adományozott a sajtóalapra ez alkalomból.

Sapkagyár Tel-Avivban. Goldring sapkagyárát alapított Tel Avivban. Ez a gyár az első, mely férfi szalmakalapok előállításával foglalkozik Palesztinában.

Palesztinai gyártmányok árusítása Haifában. Haifában a cionista szervezet kereskedelmi ügyosztályának segítségével üzletet nyitottak, mely csak Palesztinában termelt vagy előállított áruk eladásával foglalkozik. Hasonló üzletek fennállnak már Jeruzsálemben, Tel-Avivban és az ország nagyobb zsidó kolóniáiban is.

A fővárosi napilapokban olvassuk, hogy a Franck Henrik Fiai cég impozáns kiállítása az árumintavásár élelmiszerosztályán rendkívül nagy feltűnést keltett. Ez a világszerte előnyösen ismert cég pompás és utánozhatatlan gyártmányait hozta el a Nemzetközi Árumintavásárra és a látogatók tizezrei valóságga megostromolják az izlésesen csomagolt gyártmányokat, az Enrilo pótkávé, az Edeska édesített kávé, a Rosil fügekávé és a Kathreiner Kneipp malátakávé. Különösen nagy tetszést keltett az új csomagolású dobozos és tekereselt áru. A Franck-gyártmányok csomagolásán mindenütt ott látjuk a világhírű védjegyet, a „kávédarálót“, amely évtizedek óta egyedüli garanciája a keresett gyártmányok valóságának. A Franck-cég egyedüli volt, amely Magyarországon meghonosította a cikória kulturát és így nemcsak egy jelentékeny ipari, hanem fontos mezőgazdasági tényező is.

Általános nyomda. Könyv- és lapkiadó rt. Budapest, VI., Nagymező-utca 3.

A Nemzeti Alap bevételei az 5685. év első felében. A K. K. L. márciusi bevételei 21.708 fontot tettek ki. Az 5685. év első felének teljes bevétele 108.047 angol font volt, majd nem annyi, mint az egész 5684. évben. Az eddig lefolyt hat hónap havi átlaga tehát 18.000 font, szemben a tavalyi 14.000 fontos átlaggal.

A Remény zsidó ifjusági folyóirat májusi száma szép képekkel és gazdag tartalommal jelent meg. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV., Magyar-utca 3. Előfizetési díj félévre 100.000 korona.

A Zsidó Nemzeti Alapra (Keren Kajemeth Lejiszroel) adakoztak: Wiesner Gyula Sajószentpéter 35, Bridgeparthie 40, Szmuk Béla 50, Popper Béla 10, Singer István 50, N. N. 40, Bridgeparthie 37, Klein Sámuel 50, Klein Sámuel 50, Breuer Albert 50, Szegedi hitközség 90, Krausz Ödön 50, Minkovics József fia barmicwoh ünnepélye alkalmával 50, Szántó Zsigmond huga, Goldstein Margit dr. Reich Ferenc urral történt eljegyzése alkalmából 10, Chewrah Bachurim Salgótarján 50, Spitzer Dávid Zagreb Teltsch Antal barmicwoh ünnepélye alkalmával 50, G. M. olajfák ültetésére 200, Reiner Ernő templomadomány 10, Kohn Vilmos 50, Wachs Emil Monor 110 ezer, összesen 1.082.000 korona. Lantos Tivadar Sopron már régebben chekken beküldött és a kimutatókból tévesen kimaradt 171.544 kor. és 452.000 koronát.

Okleveles tanító gyermekek mellé állást vállal a nyárra orth. családnál. Cím a kiadóban.

Vizsgai jutalomkönyvek céljára igen alkalmas zsidó művek: Kiss József: Jokli. A nagy zsidó költő egyetlen gyönyörű prózai munkája. — Dr. Bernstein Béla: Jókai és a zsidók. Szerző a nagy költőfejedelem műveinek meglepően gazdag zsidó vonatkozásait érdekesen és élvezetesen beszéli el. — Sass Irén: Hires zsidó asszonyok. Hézagpótló munka, mely novellisztikus formában, vonzó modorban beszéli el a zsidóság nagyasszonyainak életét. Leányavatási ajándéknak különösen alkalmas mű. Egy-egy könyv ára 15.000 K, kötve 20.000 K. Lapunk utján is megrendelhető.

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Dr. Ungár Béla.

Előfizetési árak: Egész évre 100.000 kor., félévre 50.000 korona.

Jugoszláviában: Egy évre 140 dinár.

Romániában: Egy évre 300 lei.

Amerikában: Egy évre 2 dollár.

Szövő-, kötő- és varró-fonalak

Kohn Vilmos fonalárugyárában. Budapest, VII., Király-u. 1

VASBUTORT, rézbutort, gyermek ágyat, gyermekkoosit, sodronyágy betétet, matracokat legolcsóbb gyár áron szállít Klein Gyula és társa vasbutorgyár lerakata, Dob-u. 58. Javításokat vállalunk. 6

SZÓFERI Kohn Samuel szofer aus Jerusalem verkaut Tefilim, Mezuosz, reczuosz csiszisz und richtet alte Tefilin zu ermässigten Preisen. Dob-utca 10, földszint 7.

Apró hirdetések

felvétetnek e lap kiadóiban

VI., Király-u. 36

Mérlegképes könyvelő, textil szállítási szakban hosszab praxisal, kiváló referenciákkal rendelkező — egész napi, fél napi avagy órakönyvelést s mérlegkészítést vállal. Szombat szünet. Szíves megkeresések a Zsidó Szemle kiadóhivatalához „H. M.” jellegre.

Szakorvosi

RENDELŐ venerikus betegek részére. Ezüst salvarsan oltás. Rendelés egész nap.

Budapest, VII., Rákóczi-ut 32. I em. 1. (Rokussal szemben.) 2

A nyomdaiért felelős: Dr. Uj István.

A kö...
tások veh...
jába sodo...
ben, klub...
városban...
ember bef...
agitálnak,
szürke ism...
hordozói...
ügybuzgal...
zsidókról...
antiszemit...
és zsidót...
rik azoka...
csében va...
témájául...
Talán ör...
szívükön...
törődnek...
jogtalans...
nek hang...
ben folyt...
nettel és...
désének...
kétségbe...
módját v...

Mi s...
városi vá...
és nem...
Sőt éppe...
az, ami...
moru ag...
ez a ké...
most eg...
mással...
ságban...
rugdalja...
érdekel...
nckolha...
Már pe...
zsonyi...
képessé...
akarna